

Lokalna strategija održivog razvoja

Opština Petrovac na Mlavi

2015 - 2020

Decembar 2014

www.mspne-serbia.org

Ova strategija je izrađena u saradnji između opštine Petrovac na Mlavi i njenih stanovnika, uz savete i vođstvo Regionalne razvojne agencije Braničevo-Podunavlje.

Opština:	Petrovac na Mlavi, Srpskih vladara 165, Petrovac na Mlavi 12300
Vrsta dokumenta:	Strategija lokalnog održivog razvoja
Odgovorna osoba: Predsedavajući Partnerskog saveta:	Radiša Dragojević, Predsednik Opštine Radiša Dragojević, Predsednik Opštine
Opštinski koordinator:	Stefan Jovanović, pomoćnik predsednika opštine
Članovi lokalnog partnerkog tima:	Ana Tomašević, socijalni radnik u Domu zdravlja Violeta Bogosavljević Jordanov, samostalni stručni saradnik u Agrarnom fondu Dr Vedrana Babić, Sekretar turističke organizacije Violeta Ristić, stručni saradnik za zaštitu životne sredine Milica Pavlović, saradnik na izradi projekata Kristina Simeonović, saradnik na izradi projekata Snežana Stanković Mijatović, rukovodilac za pripremu planских dokumenata, strateteško planiranje i saobraćaj Anita Miladinović, zaposlen u opštinskoj upravi, računovodstveno odeljenje Saša Jovanović, savetnik za zapošljavanje Ljiljana Anastasijevski, zaposlena u Direkciji za omladinu i sport
Predsedavajući radnih grupa:	Dragoljub Milosavljević, zamenik predsednika opštine Suzana Milošević, zaposlena u Direkciji za izgradnju Jelena Nikolić, psiholog u Centru za socijalni rad Radovan Davidov, direktor Agrarnog fonda
Eksperti MSPNE programa:	Saša Dedeić, saradnik za MSP i preduzetništvo

SADRŽAJ

0	UVOD	4
•	PRISTUP: STRATEŠKI I PARTNERSKI PROCES	4
•	PROCES USVAJANJA STRATEGIJE I PROMENE	5
•	STRATEŠKI OKVIR	6
1	ANALIZA TRENTNE DRUŠTVENO - EKONOMSKIE SITUACIJE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1.1	OSNOVNE INFORMACIJE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1.2	GEOGRAFSKI I ISTORIJSKI PODACI: TERITORIJA KROZ VREME I PROSTOR	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1.2.1	Položaj i veličina:	8
1.2.2	Istorijski podaci: Teritorija kroz istoriju	Error! Bookmark not defined.
1.3	ŽIVOTNA SREDINA I PRIRODNI RESURSI	10
1.3.1	Prirodni resursi	10
1.3.2	Upotreba prirodnih resursa u sadašnjosti i zagađenost	12
1.4	LUDI: DEMOGRAFIJA, OBRAZOVANJE, LJUDSKI POTENCIJAL	15
1.4.1	Demografski trendovi	15
1.4.2	Obrazovanje	19
1.4.3	Zdravlje ljudi i socijalna situacija	19
1.4.4	Nezaposlenost	23
1.5	LOKALNA EKONOMIJA I TRŽIŠTE RADA:	24
1.5.1	Preduzeća i radna mesta	24
1.5.2	Poljoprivreda	26
1.5.3	Turizam	27
1.6	ANALIZA POSTOJEĆIH SEKTORSKIH STRATEGIJA I PROGRAMA	30
1.7	ANALIZA INSTITUCIONALNOG OKVIRA PODRŠKE I JAVNIH SERVISA	31
1.8	BUDŽETSKI IZVORI	33
2	SWOT ANALIZE ZAJEDNO SA GLAVnim TRENDovima I PITANJIMA ZA BUDUĆNOST	34
2.1	SWOT ANALIZA OPŠTINE	34
2.2	SWOT: LJUDSKI RESURSI (OBRAZOVANJE, ZDRAVLJE, SOCIJALNA PITANJA)	35
2.3	SWOT: OKRUŽENJE, ENERGIJA, INFRASTRUKTURA I PRISTUPAČNOST	36
2.4	SWOT: POLJOPRIVREDA	37
2.5	SWOT: PRIVREDA I TURIZAM	38
2.6	ZAKLJUČCI: KONKURENTNE PREDNOSTI, GLAVNI TRENDovi, MOGUĆE INTERVENCIJE	39
3	STRATEGIJA: VIZIJA, MISIJA, CILJEVI I PRIORITETI	40
3.1	VIZIJA	40
3.2	MISIJA I VREDNOSTI	40
3.3	STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MERE	41
4	PRIORITETNE OBLASTI I MERE DELOVANJA	42
4.1	PRIORITETNA OBLAST 1: UREĐENJE INFRASTRUKTURE	42
4.1.1	Mera 1.: Poboljšanje putne infrastrukture	42
4.1.2	Mera 1.2.: Rešavanje vodosnabdevanja i kanalizacione mreže na teritoriji opštine	42
4.1.3	Mera 1.3.: Rešavanje problema odlaganja otpada	42
4.1.4	Mera 1.4.: Energetska infrastruktura	42
4.2	PRIORITETNA OBLAST 2: KVALITETNIJE USLUGE	43
4.2.1	Mera 2.1.: Informisanje građana	43
4.2.2	Mera 2.2.: Poboljšanje kvaliteta javnih usluga	43
4.2.3	Mera 2.3.: Unapređenje telekomunikacione infrastrukture	43
5	INTER – SEKTORSKE TEME	44
5.1	POL I JEDNAKOST	44
5.2	ŽIVOTNA SREDINA	44
5.3	SMANJENJE SIROMAŠTVA	44
5.4	PROSTORNO I URBANO PLANIRANJE	44
6	IMPLEMENTACIJA	45
6.1	INSTITUCIONALNI OKVIR	45
6.2	MEĐUOPŠTINSKA I MEĐUNARODNA SARADNJA	46
6.3	MONITORING I EVALUACIJA	46
6.4	JAVNOST I INFORMISANJE	46
7	LITERATURA	46
8	PRILOZI	46

0 Uvod

Ova strategija je izrađena u saradnji između opštine Petrovac na Mlavi i njenih građana, uz podršku Regionalne razvojne agencije „Braničevo-Podunavlje“. Proces je započeo odlukom Skupštine Opštine i završen je konačnim usvajanjem strategije od strane istog tela.

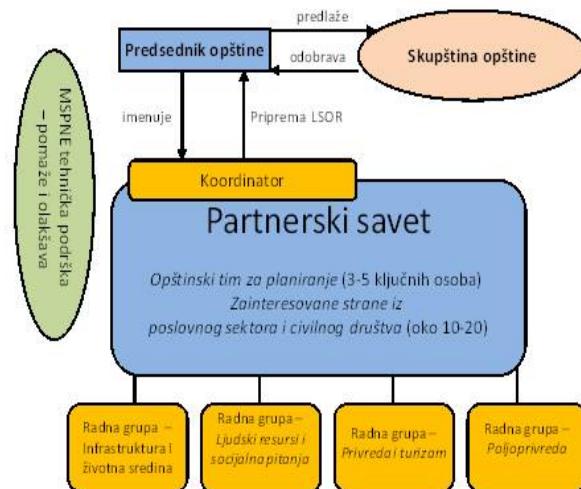
- **Pristup: strateški i partnerski proces**

Zakon o lokalnoj samoupravi definiše izradu, usvajanje i realizaciju strategije lokalnog razvoja kao jednu od glavnih odgovornosti opština (članovi 18 i 30 zakona, Službeni Glasnik Republike Srbije, 09/02 i 33/02). Ni institucionalni okvir, niti procedura ili sadržaj ovih dokumenata nisu propisani zakonom ili podzakonskim aktima. Kakogod, neke odredbe zakona mogu se primeniti u procesu izrade, usvajanju i realizaciji strategije lokalnog razvoja.

Tokom našeg rada sledili smo **Vodič za opštinsko razvojno planiranje razvijen od strane ekspertskega tima MSPNE programa** i individualni akcioni plan usvojen od strane opštinskog Partnerskog saveta. Opštinsko razvojno planiranje predstavlja **strateški i partnerski** proces kroz koji zainteresovane strane (stekholderi)¹ iz javnog, poslovnog i civilnog sektora ocenjuju lokalne potencijale, uočene mogućnosti za brži društveno-ekonomski razvoj i poboljšanje životnih uslova u opštini. Proces je bio fokusiran na zajednički rad i donošenje zajedničke odluke (plana) o budućnosti opštine.

Slika 1: Organizaciona šema

Organizacija

- **Glavni principi: od učešća do održivosti**

- **Pristup "od dole ka gore"**: Strategija je vođena i razvijena od strane lokalne uprave i naših zainteresovanih strana, ne od strane eksperata. Regionalna razvojna agencija „Braničevo-Podunavlje“ je obezbedila metodologiju i podršku, međutim celokupan rad je sproveden preko Radnih grupa i Partnerskog saveta

¹ strana na koju utiču ili koja može uticati na opštinske aktivnosti

- **Aktivno učešće i otvorenost:** Proces je bio otvoren za javnost kroz učešće predstavnika civilnih i poslovnih organizacija i opštinskih predstavnika u telima ustanovljenim za izradu ove strategije: Partnerski savet (5 članova i četiri tematske radne grupe (17 članova). Pored toga, bio je ponuđen upitnik građanima putem interneta, koji je obrađen i čiji su komentari korišćeni u radu. Različite interesne grupe su razmatrale nacrt strategije kroz proces konsultacija koji je trajao između septembra i decembra 2014. Ukupno je oko 30 ljudi bilo uključeno u proces.
- **Jednak odnos prema svima:** Ne postoje razlike. Radili smo zajedno i imali smo jednak odnos prema svima, bez obzira da li se radi o predstavnicima političkih partija, poslovnim ljudima, predstavnicima nevladinih organizacija, poljoprivrednicima, sveštenicima, prosvetnim radnicima, mlađim ljudima i sl. Ponosni smo da su 40 % svih učesnika bile žene, dok su približno 30 % bili mlađi.
- **Kratak, jasan i fokusiran:** Ovaj dokument je kratak i razumljiv ljudima koji treba da ga usvoje, implementiraju, a i onima koji će imati koristi od njegove realizacije.
- **Privrženost principima održivosti:** Ključni princip primenjen pri određivanju naše vizije, ciljeva i prioriteta jeste princip održivog razvoja. Naša opština će nastojati da iskoristi svoje resurse na način da odgovori na potrebe naših građana, vodeći računa o životnoj sredini. Mi verujemo da će današnje potrebe postojati, ne samo u sadašnjosti, već i u neodređenoj budućnosti. Održivi razvoj se ne fokusira isključivo na zahteve okruženja već je sveobuhvatno podeljen na tri bitna dela: održivost životne okoline (zaštita), ekomska održivost (razvoj) i društvena održivost (razvoj). Zbog toga ova strategija povezuje multidisciplinarnе potencijale i kapacitete i predstavlja ih kao ključne elemente nove strategije održivog razvoja.

Slika 3: Multidisciplinarni koncept održivog razvoja

Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development

- **Ravnoteža potencijala, potreba, ideja, resursa i kapaciteta:** Naša strategija nije "lista lepih želja". Ona odražava stvarne potrebe, kao i realnu procenu naših resursa, komparativnih prednosti, finansijskih mogućnosti i kapaciteta naše zajednice.
- **Osnovna procena trenutne situacije:** U cilju određivanja realne opštinske razvojne strategije urađena je analiza trenutnog stepena razvoja. Sve dostupne informacije i podaci, u vreme izrade plana, su korišćeni ali treba ih uzeti sa izvesnom rezervom zbog nedostatka izvesnih podataka, njihove zastarlosti ili obezvredovanja (npr. zagađenje, telekomunikacije, bruto društveni proizvod,...)

- **Proces usvajanja strategije i promene**

Na kraju procesa, diskutovano je o završnom nacrtu strategije i on je usvojen od strane skupštine opštine. Sve promene strategije su donete kroz Skupštinu opštine koji je operativni dokument i samim tim više fleksibilan.

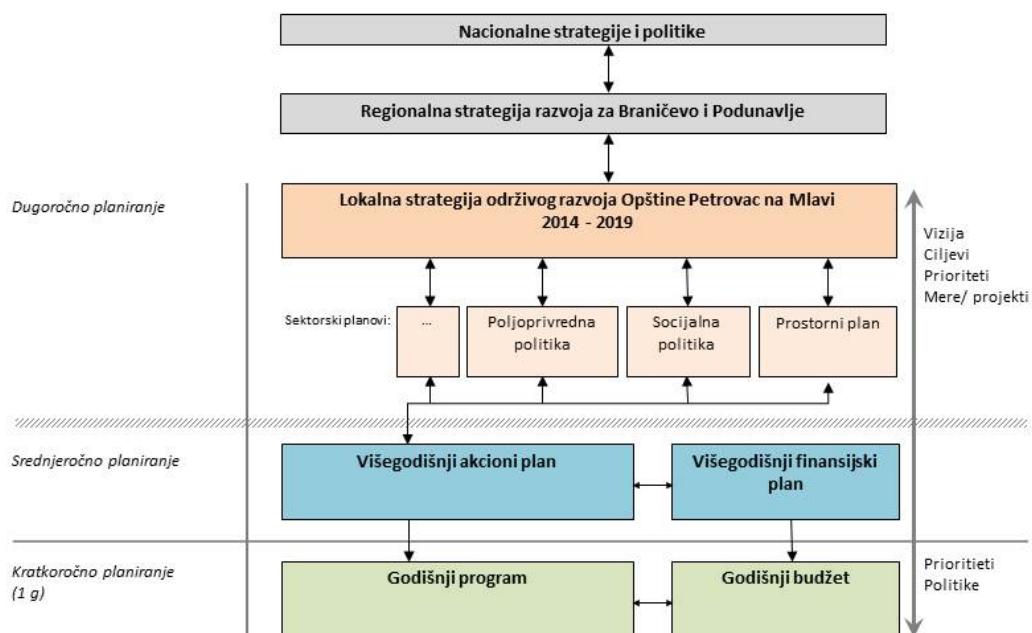
- **Strateški okvir**

Strategija održivog razvoja je najvažniji strateški dokument opštine za period 2015-2020. Pošto opština ne može delovati samostalno u cilju rešavanja svih svojih problema ona treba da prepozna važnost međuopštinske saradnje i saradnje sa nacionalnim nivoom.

Predložena vizija, strateški ciljevi i prioriteti slede glavne pravce svih relevantnih nacionalnih strategija, a posebno:

- Nacionalna strategija održivog razvoja 2009 - 2017
- Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009 – 2013 - 2020
- Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije 2010 – 2015
- Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020
- Nacionalna strategija zapošljavanja za period 2011 – 2020
- Strategija I politika razvoja industrije Republike Srbije 2011 – 2020
- Strategija upravljanja otpadom za period 2010 – 2019

Sa druge strane, ona pruža opšti okvir za budući razvoj bilo kog sektorskog plana, prostornog plana i godišnjeg planiranja budžeta.

1 Analiza trenutne društveno – ekonomске situacije i zaštite životne sredine

1.1. Osnovne informacije

Tabela 1: Osnovni proil regiona / opštine

	2011		
	Petrovac na Mlavi	Braničevski okrug	Republika Srbija
Veličina oblasti u km ²	655	3.865	88.361
% obradive zemlje	74.9	62.87	65.90
Broj stanovnika	30.325	180.480	7.186.862
Broj aktivnih stanovnika	20.043	134.319	6.892.817
Udeo aktivnog stanovništva			
Broj nezaposlenih	1.277	9.448	
% nezaposlenih	15,22	20	20,8
% zaposlenih u poljoprivredi			
%zaposlenih u industriji			
% zaposlenih u sektoru usluga			

Izvor: Republički zavod za statistiku

1.2. Geografski i istorijski podaci: Teritorija kroz vreme i prostor

1.2.1. Položaj i veličina:

- Petrovac – na vratima Homolja

Opština Petrovac na Mlavi spada u južni deo Braničevskog okruga i nalazi se u centralnoj Srbiji. Teritorija opštine Petrovac na Mlavi se prostire po plodnoj ravnici Stiga i obroncima Homoljskih planina. Zauzima površinu od 655 km² koju čine 34 naselja. Gradsko naselje Petrovac, kao središte opštine Petrovac na Mlavi, nalazi se na obalama reke Mlave i predstavlja saobraćajni centar ovog kraja.

U administrativno – političkom pogledu, opština Petrovac na Mlavi se na severu graniči sa opštinom Malo Crniće, na jugu sa opštinom Despotovac, na zapadu sa opštinama Žabari i Svilajinac, i na istoku sa opštinama Kučevac i Žagubica. Nalazi se na jednom od saobraćajno najznačajnijih pravaca u okviru Braničevskog okruga koji povezuje Bor, Žagubicu i Petrovac, na jednoj, sa Požarevcem i autoputem Beograd-Niš, na drugoj strani.

Petrovac se nalazi 127 km od aerodroma u Beogradu i 200 km od Novog Sada, što se zbog povezanosti sa auto-putem ne smatra velikom udaljenošću. Najbliži gradovi kojima opština gravitira i koji gravitiraju sa njom su Požarevac (36 km), Svilajinac (40 km), Kučevac (35 km) i Žagubica (42 km). Blizina ovih gradova se u turističkom pogledu do sada ogledala u vikend posetama stanovnika ovih mesta.

Tabela 2: Veličina i stanovništvo – opština Petrovac na Mlavi/Braničevski okrug/Srbija (uporedni pregled)

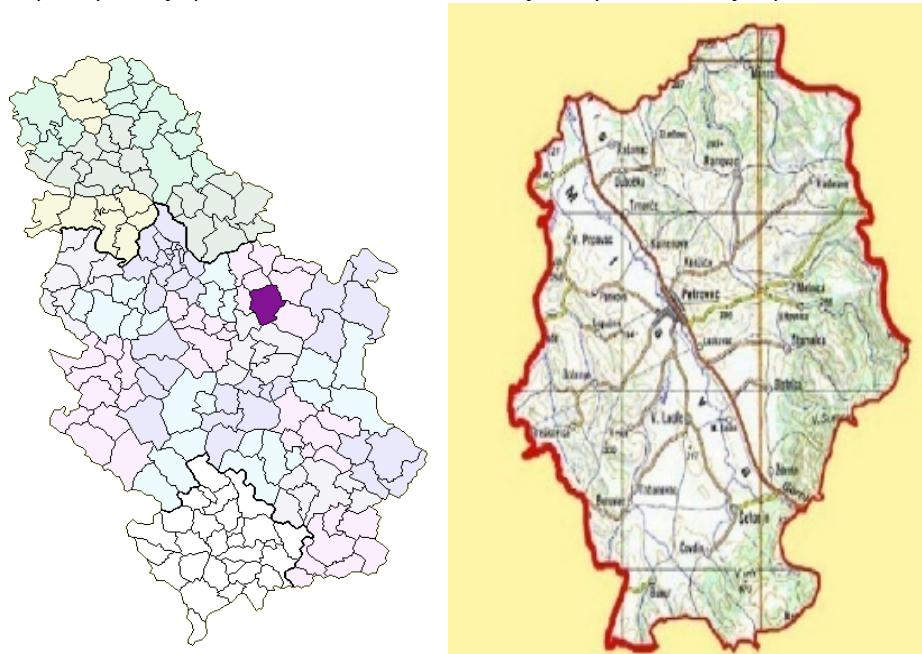
	Površina u km ²	Stanovništvo			Gustina naseljenosti	Broj naselja
		2002	2011	Porast ili pad stanovništva 2011 - 2002		
Petrovac na Mlavi	655	34.511	30.325	-4.186	46.3	34
Braničevski okrug	3.865	200.503	180.480	-20.023	46.7	189
Srbija	88.361	7.498.001	7.186.862	-311.139	81.3	6.168

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srbije

Regionalni put Beograd-Žagubica-Bor najvažnija je saobraćajnica koja prolazi kroz centralni deo opštine i povezuje područja vrednih kulturno-istorijskih motiva i velikih gradskih centara Stiga i Pomoravlja sa istočnim delovima naše zemlje kao posebnom turističkom regijom, gde se ističu: Borsko jezero, brestovačka banja, Gamzigradska banja, Zlotska i Rajkova pećina, Đerdapsko jezero. Autoput Beograd-Niš (E75, udaljen samo 20 km) veže opštinu Petrovac na Mlavi sa severom i jugom zemlje, a i van granica, sa srednjom i južnom Evropom.

Za kvalitet same putne mreže se može reći da su pojedine deonice u lošem stanju i da zahtevaju ulaganja značajnih sredstava radi poboljšanja saobraćajne infrastrukture ovog dela istočne Srbije. Ukupna dužina puteva iznosi 247 km, od toga su 121 km regionalni, a 126 km lokalni putevi. Zapaža se i nedostatak odgovarajućih putokaznih oznaka, čime je putnicima koji borave u ovim predelima ili samo prolaze kroz ovaj kraj uskraćena odgovarajuća informisanost.

Mapa 1: položaj opštine Petrovac na Mlavi u Srbiji Mapa 2: Teritorija opštine Petrovac na Mlavi

1.2.2 Istoriski podaci: Teritorija kroz istoriju

- Kraj je uvek bio na meti različitih osvajača

Zbog prirodnog bogatstva i dobrog geografskog položaja ovaj kraj je uvek bio na meti različitih osvajača. Vojske su se smenjivale, a narod ostajao. O tome svedoče istorijski spomenici različitih kultura. Vizantija, Rim, Turska, ostavili su svoj trag u običajima, kulturi, jeziku. I danas stanovnici u selima petrovačke opštine obrađujući zemlju pronalaze rimske novčiće, ostatke posuda itd. Međutim, o tom vremenu nema mnogo podataka, a svi pronađeni eksponati čuvaju se u muzejima u Požarevcu i Beogradu. U Petrovcu postoji Etnografski muzej, ali je njegov rad još u začetku, prvenstveno zbog nedostatka prostora i materijalnih sredstava.

O vremenu pre vladavine Turaka zna se samo po mnogobrojnim legendama vezanim za boravak Kneza Lazara u ovim krajevima. Vladavina Turaka donela je velike nevolje srpskom stanovništvu ovoga kraja, koje se u velikom broju iseljavalo u vreme seobe pod patrijarhom Arsenijem Čarnojevićem između 1689. i 1690. godine.

Tek po povlačenju Turaka ispred Austrijanaca 1718. godine, ponovo su se vraćale u život mnoge stare naseobine, ali povratkom Turaka 1739. god. nastale su nove migracije. Ostali su podaci o malom broju kuća u tadašnjim selima ovog kraja. Zanimljivo je da se u tim podacima ne pominje selo Svine (današnji Petrovac) kao i mnoga druga današnja sela. Prvi podaci o ovom naselju datiraju iz 1820. godine iz vremena vladavine kneza Miloša Obrenovića. Prema "tevteruaračkom" iz tog perioda, nahija požarevačka imala je tada u svom sastavu sedam kneževina i to: moravsku, mlavsku, golubačku, Homolje, Zvižd, Pek i Ram. Selo Svine u čijem će zemljишnom ataru kasnije postati selo Petrovac, pripadalo je kneževini Mlavi. Selo Svine je tada imalo 89 kuća. Petrovac se prvi put pominje 1859. godine. Naselje je niklo na desnoj

obali Mlave, naspram sela Svine, i to kao potreba administracije kneževine Srbije da se tu stvori upravno središte vlasti za ceo kraj oko reke Mlave.

Petrovac je ime dobio po državnom savetniku Petroviću, prijatelju knjaza Miloša Obrenovića. Spomen bista čoveka po kome je grad dobio ime stoji od 4. juna 2005. godine na platou ispred zgrade Skupštine opštine Petrovac.

- Neolitsko naselje "BELOVODE"

Ostaci neolitskog naselja "Belovode" nalaze se 2 km zapadno od sela Veliko Laole, na tromeđiovog i sela Tabanovca i Krvija. Smešteno je na desnoj obali rečice Busur. Vinčansko naselje zauzima prostor dimenzija 1000 x 800 m, na nadmorskoj visini između 160 m i 190 m. Širina rečne doline je oko 200 m, što znači da je naselje Belovode prirodno bilo zaštićeno od poplava i za vreme najviših vodostaja ove reke. "Belovode" je 1954. godine otkrio saradnik Narodnog muzeja u Požarevcu, Nikola Krstić, koji je dao prve podatke o lokalitetu sa kog je prikupio nekoliko desetina arheoloških predmeta. Narodni muzej u Požarevcu i Narodni muzej u Beogradu od 1994. godine vrše arheološka istraživanja ovog lokaliteta. Naselje je formirano oko 4 500 godina pre naše ere i živelo je sve do 3 800 godina p.n.e. kada je stradalo u požaru. Pored uobičajene vinčanske ekonomike, bazirane na zemljoradnji i stočarstvu, prikupljeno je više stotina arheometalurških uzoraka koji ukazuju na jaku metaluršku komponentu vinčanske civilizacije. To potvrđuju i primerci nađenog bakarnog nakita, a posebno se ističu deltoidni privezak i okrugle perle od čistog bakra i malahita. Među brojnim otkrivenim arheološkim lokalitetima izdvajaju se keramičke posude najrazličitijih oblika, koje su služile za čuvanje i pripremanje jela, a korišćene su i u ritualne svrhe. Istimče se ritualna vaza u obliku ptice koja je za sada jedinstvena u okviru vinčanske kulture kao i nalaz muške statue sa naglašenom muškošću, što predstavlja novinu u religijskim shvatanjima ljudi mlađeg kamenog doba. Unikatni primerak neolitske umetnosti Evrope predstavlja profil lica čoveka izrađen specifičnom tehnikom okresavanja u kremenu. Pronađen je i veliki broj kamenih alatki: sekira, strugača, bodeža...koje su izrađivane od tvrdih kvalitetnih stena.

Zanimljiv je podatak dobijen na osnovu obrade životinjskih kostiju, a primećen je i na životinjskim figurinama sa Belovoda. Naime, ovde su uzgajane dve vrste govečeta. Jedna je domaća, dok je druga vrsta uvezena s Istoka, što nam govori o postojanju trgovine, razmeni i komunikaciji sa susednim teritorijama i populacijama. Ipak, najbitnija stvar koja se vezuje za Belovode jeste najranije topljenje bakra u Evropi, o čemu svedoče jedan kalup i šljaka i zgura (nusproizvodi topljenja metala). Izdvaja se nalaz deltoidnog priveska od malahita, jedinstvenog na evropskom kontinentu. Belovode su, za sada, najstarije nalazište u Evropi, na kome je dokazano rудarstvo i metalurgija bakra. Ovim se lokalitet Belovode svrstava u jedan od metalurški najbitnijih lokaliteta.

Tabela 3: Istorische Prekretner

Godina	Istorijski događaj/prekretner
Između 1689. i 1690. godine	SEOBA POD PATRIJARHOM ARSENIJEM ČARNOJEVIĆEM
1739.	POVRATKOM TURAKA NASTAJU NOVE MIGRACIJE
1820.	PRVI PODACI O NASELJU (SELO SVINE)
1859.	PRVI PUT SE POMINJE PETROVAC
1873.	PROGLAŠEN ZA VAROŠICU
1944.	OSLOBOĐEN U II SVETSKOM RATU

Izvor: Opština Petrovac na Mlavi

Slika 5: Istorische fotografija Petrovaca na Mlavi

Slika 6: Eksponat iz „Belovoda“

www.topetrovacnamlavi.com, www.narodnimuzej.rs

Izvor: Internet

Izvor:

1.3 Životna sredina i prirodni resursi

1.3.1 Prirodni resursi

Zemljiste

Teritorija opštine Petrovac na Mlavi zauzima središnji deo sliva reke Mlave, između Homoljskih planina na jugu i Stiga na severu. Opština se nalazi na kontaktu dve geomorfološke celine koje su uslovile postojeće fizičko-geografske karakteristike. Prostire se na brdsko-ravničarskom terenu, delu Gornjačkih i ograncima Homoljskih planina.

Reljef terena opštine Petrovac na Mlavi kao pedogenetski faktor, ima znatan uticaj na poljoprivredu. Raspon vrednosti nadmorske visine se kreće od 103 m.n.v do 940 m.n.v.

Na severoistoku, preko zaravni Melnice i Ranovca, u kojima je usećena mreža reke Vitovnice, pruža se niska Boževačka kosa, koja čini razvođe između Mlave i Peka. Deo opštine koji pripada Stigu odlikuju niski tereni pod oranicama. Opština Petrovac na Mlavi se može okarakterisati kao brdsko-ravničarska.

Klima

Opština Petrovac na Mlavi odlikuje umereno-kontinentalna klima. Srednje godišnje temperature vazduha u kotlini Mlave imaju vrednost od 10,8°C do 11,8°C. Maksimalne srednje mesečne temperature, sa vrednostima od 22°C - 23,5°C javljaju se u julu a minimalne, sa vrednostima od -3,5°C do -0,8°C u januaru, odnosno februaru.

Vetar je veoma značajan klimatski element koji utiče na temperaturu vazduha, njegovu vlažnost, isparavanje i količinu padavina.. U opštini Petrovac je pretežni smer kretanja vetra JI, a vrlo često se javlja vetar iz smera istoka.

Godišnje količine padavina neravnomerno su rasporedjene na teritoriji opštine. Maksimalne količine izlučuju se u proleće i jesen a minimalne krajem leta i u zimu. Srednja količina atmosferskog taloga za celu opštini iznosi oko 647 mm godišnje.

Inženjersko-geološka svojstva terena

Elementi koji karakterišu teritoriju sa aspekta inženjersko-geološke povoljnosti su :

- nestabilnost terena u pogledu kliženja. Klizišta se vezuju sa slabo očvrsle, jako ispucale i alterisane stenske mase na strmim padinama.
- erodibilnost je prisutna na padinama duž toka Mlave i Homoljskih planina. Zbog konfiguracije terena (strme i visoke litice) i sastava stenskog materijala (ispucale, slabo očvrsle i alterisane stenske mase), ova nepovoljnost je izrazito izražena.
- kraški procesi vrlo izraženi u krečnjačkim terenima – intenzivan kras, istočni i jugoistočni tereni opštine.

Izvan izdvojenih zona tereni su relativno povoljnih inžinjersko-geoloških karakteristika (severozapadni delovi opštine).

Seizmičke karakteristike

Na celoj teritoriji opštine Petrovac na Mlavi mogu očekivati zemljotresi od 7, 8° i 9° MKS.

Mapa 3: Mreža voda

Izvor: Zvanični sajt RHMZ Srbije

Hidrografski potencijal

Hidrografska mreža je veoma razvijena, tako da dobro očuvani vodotoci predstavljaju veliki prirodni i razvojni resurs opštine.

Hidrografsку arteriju petrovačke opštine čini reka Mlava. Nastaje u jugoistočnom delu Žagubičke kotline od otoka Žagubičkog vrela i Velike Tisnice. Mlava je jedna od najdužih reka u Istočnoj Srbiji, čija ukupna dužina iznosi oko 150 km. Od formiranja, do ušća u Dunav kod Kostolca, Mlava teče kroz Žagubičku kotlinu, Gornjačku klisuru i Stig. Karakteristike planinske, nezagađene reke, Mlava je zadržala u gornjem delu sliva, odnosno od Žagubice do Petrovca. Zahvaljujući reljefnim karakteristikama, opština je bogata izvorima i rečnim.

Pored toka Mlave najvažnije pritoke su Vitovnica, Busur i Čokordin sa brojnim pritokama.

Značajan hidro, energetski i turistički potencijal predstavlja i izvorešte termomineralne vode u naselju Ždrelo.

Izvorišta koja se koriste za vodosnabdevanje: Šetonjsko vrelo - nalazi se u ataru sela Šetonje; koristi za vodosnabdevanje Petrovca i nekoliko sela. Relativno je dobro istraženo. Kapacitet varira od oko 50 l/s do preko 8 000 l/s; Vrela Tišina i Mučilo – u blizini sela Vezićevo i Ždrelo, minimalnog kapaciteta do oko 5 l/s (Vezićevo), odnosno 8 l/s (Ždrelo). Koriste se za vodosnabdevanje ovih sela, pri čemu se ne zahvataju sve izvorske vode; Vrelo Dubočice - se ne koristi, minimalan kapacitet je ocenjen na oko 50 l/s, vrelo je slabo istraženo. Jedan broj domaćinstava u seoskim sredinama opštine Petrovac koristi vodu izdana za potrebe vodosnabdevanja. Kapaciteti su mali, uglavnom od oko 1 l/s. U pogledu ovih voda, opština Petrovac spada u blago ispodprosečne opštine.

Vodoakumulacije Busur i Korenica nemaju monitoring, te se njihovo stanje (klasa vode) ne može tačno definisati. Važna napomena je da zbog potencijalne vikend gradnje i gradnje etno kompleksa potrebna infrastruktura koja štiti zagađenje jezera. Jezero Ždrelo je izuzetno čisto (takođe, ne postoji monitoring voda), ali isto ugroženo izgradnjom vikendica bez kanalizacionog prstena i uređaja za prečišćavanje.

Termomineralni izvor Ždrelo (39°C) pripada grupi oligomineralnih, sulfidnih homeoterapiji; izvorište je uređeno za kupanje na otvorenom; termalna voda se koristi u spa i wellnes funkciji kompleksa „Ždrelo”.

Slika 7: Reka Vitovnica

Slika 8: Reka Mlava

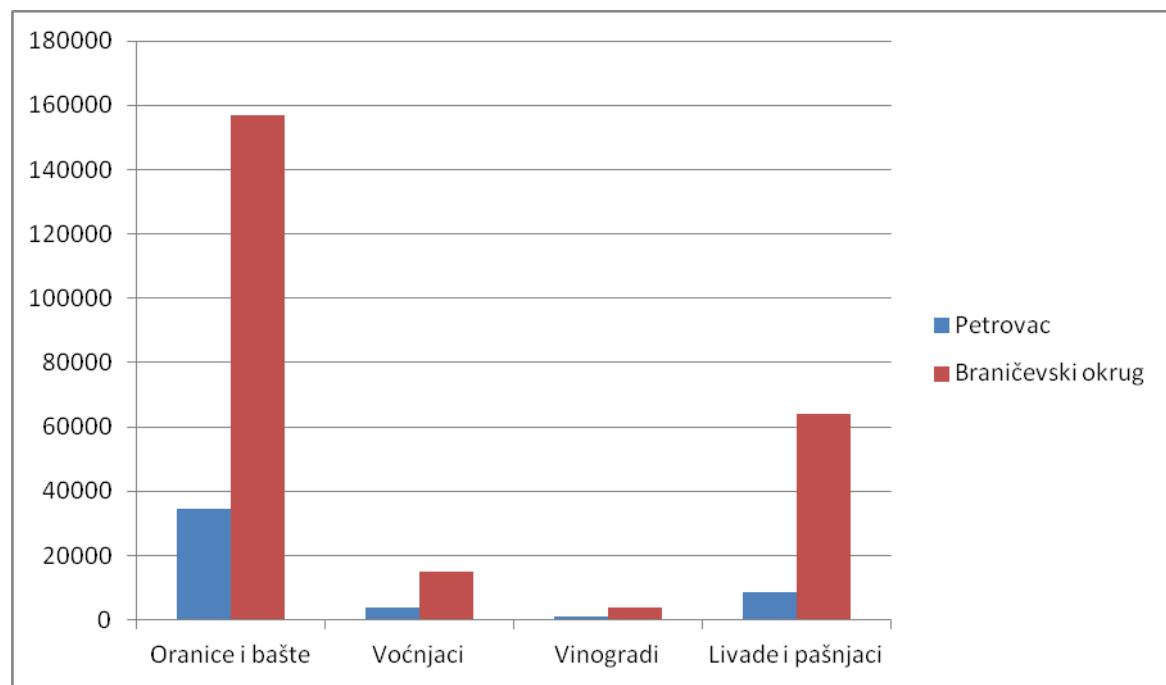

1.3.2 Upotreba prirodnih resursa u sadašnjosti i zagađenost

Poljoprivredne površine se prostiru na 48.187 ha i predstavljaju najvredniji prirodni resurs opštine. Na osnovu pedoloških karakteristika zemljište je pogodno za gajenje voćarskih, povrtarskih i ratarskih kultura.

U strukturi poljoprivrednih površina dominiraju oranice i bašte koje se prostiru na 34.726 ha. Travnate površine, livade i pašnjaci koje se prostiru na padinama Homoljskih planina i Beljanice zauzimaju površinu od 8.569 ha (5442 ha livade i 3127 ha – pašljaci), predstavljaju dobru osnovu za razvoj stočarstva. Zbog dugogodišnjeg smanjenja stočnog fonda i iseljavanja radno sposobnog stanovništva veoma je nizak stepen iskorišćenja ovog resursa. Voćnjaci su zastupljeni na 3.842 ha a vinogradi na 1.035 ha. (RZS, Opštine i regioni u RS, 2012)

Grafik 1: Struktura iskorišćenosti zemljišta u opštini Petrovac na Mlavi

Izvor: Republički zavod za statistiku, opštinski godišnjak za 2007. godinu

Mineralne sirovine

Na području opštine Petrovac na Mlavi postoje mnogobrojne pojave i ležišta korisnih mineralnih sirovina uglja, nemetala i metala.

Ugljevi

Pojave i ležišta uglja konstatovane su na više mesta. Većina pojave bila je i ranije poznata i proučavana, a jedan deo je bio i u eksploraciji. Prema stepenu karbonifikacije zastupljeni su kameni, mrki i lignitski ugalj.

Kameni ugalj nalazi se kod Ranovca kao periferni deo ležišta gornjokarbonske serije razvijene izmedju Ranovca i Manastirice. Predstavlja kontinentalni tip ležišta sa dva ugljena sloja debljine od 0,5 do 1,4 m.

Lignitski ugalj konstatovan je u Petrovačkom basenu koji se prostire dolinom Mlave od Dubočke na SZ do Leskovca na JI i proteže se do Gornjačke klisure. Najveći deo ugljenih izdanaka nalazi se istočno od Mlave.

U graničnoj zoni izmedju gornjeg tortona i donjeg sarmata nalazi se ležište lignitsko – mrkog uglja polja Leskovac. Na dubini od 30 do 60 m javlja se ugljeni sloj debljine do 2,30 m. Ugalj humusnog tipa sa manje kristalastih partija. Sadrži prosečno oko 30 % vlage, 8-20 % pepela i do 4,5 % ukupnog sumpora. Prosečna kalorična vrednost je 3100 Kcal. Istočno od Mlave u donjosarmatskim sedimentima konstatovan je čitav niz pojave uglja koje su malim lokalnim iskopima bile povremeno i eksplorisane. Nalaze se na području : Leskovca, Petrovaca na Mlavi, Kamenova, Trnovča i Dubočke.

Nemetali

Od nemetaličnih mineralnih sirovina konstatovane su manje pojave barita, grafitičnih škriljaca, šljunkovi, peskovi i krečnjaci.

Grafitični škriljci mogu se pratiti grebenom M. Bubnja, preko Martinovog potoka, dolinom Vitovnice. Debljine su 6 do 8 m. Koncentracija grafitske materije je mala. Škriljci sadrže dosta pirita koji mestimično pralazi u masivnu piritsku rudu.

Pojave baritskih žica orijentisanih u smeru SZ – JI otkriveni su u kristalastim škriljcima na grebenu istočno od Novakovog potoka.

Šljunkovi i peskovi zauzimaju veliko prostranstvo u dolini Mlave gde dostižu značajnu debljinu. Predstavljaju jedno od najznačajnijih ležišta u ovom delu Srbije.

Krečnjaci donjeg sarmata predstavljaju pogodan gradjevinski materijal koji se dobro obrađuje i vadi u veće blokove. U njima je postojao čitav niz lokalnih majdana. Najveći kamenolom na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi, nalazi se na desnoj strani Mlave pri izlasku iz Gornjačke klisure. Eksploracija kamena je mehanizovana. Kamenolom na ulasku u Gornjačku klisuru je degradirao deo zaštićenog kompleksa Manastira Gornjak.

Metali

Jugoistočno od Čovdina (lokalitet Vrčić) registrovana je pojava rude hematita u mezozojskim krečnjacima. Naime, tu je na nezнатном prostoru u krečnjacima gornje jure otkrivena čista hematitska ruda (sa 45 % Fe). Odnos prema okolnim stenama nije jasan. Javlja se u obliku nepravilnih sočiva debljine od 2-4 m.

Obnovljivi izvori energije

MHE

Katastrom malih hidroelektrana (MHE) iz 1987., koji je definisao okvirno moguće lokacije za izgradnju MHE u Srbiji, na području opštine Petrovac je evidentirana jedna lokacija - potencijalno mesto za realizaciju takvih objekata. Međutim, pošto se MHE mogu graditi i na drugim lokacijama koje nisu evidentirane Katastrom, takve se lokacije mogu razmatrati na području opštine, jer postoje značajni potencijali za izgradnju MHE.

Energija vetra

Prema dokumentaciji Prostornog plana RS (Tematske karte) teritorija opštine Petrovac se nalazi u zoni većih prosečnih energija veta u Srbiji, sa intenzitetom (na 100 m visine) preko 225 kWh/m² u januaru i oko 150 kWh/m² u julu.

Solarna energija

Prema okvirnim istraživanjima razmatrano područje spada u zonu prosečnog intenziteta sunčevog zračenja, sa bruto oko 1400 kWh/m², godišnje.

Energija biomasa

Opština Petrovac na Mlavi zbog velikog učešća poljoprivrednih površina u ukupnoj površini opštine ima značajan potencijal biomase. Potrebno je posebnim stimulacijama podstići izradu elektrana i toplana na biomasu, putem raznih kreditnih, poreskih, administrativnih i drugih olakšica. Lokacija elektrana na biomasu može biti u gradjevinskom području ili van gradjevinskog područja u zavisnosti od izvora sirovina (biomase) uz pridržavanje svih uslova zaštite životne sredine i važećih propisa za ovu vrstu energetskih objekata.

Geotermalna energija

Na teritoriji Opštine Petrovac na Mlavi najpoznatiji geotermalni izvor je Ždrelo, koje se već koristi u balneološke i turističke svrhe. Na području opštine geotektonski sklopovi terena ukazuju na mogućnosti da se istražnim radovima pronadju i novi geotermalni izvori

Šume i šumsko zemljište

Ukupna obrasla šumska površina iznosi 11.169,88 hektara, te je stepen šumovitosti manji od republičkog proseka. U društvenom sektoru se nalazi 25% šuma čija je organizacija i upravljanje povereno JP „Srbijašume“- Šumskom gazdinstvu „Severni Kučaj“. Prioritet je dat proizvodnji tehničkog drveta. Bogatstvo šuma je uvećano šumskim plodovima (lekovito bilje, pečurke, semena lišćara) čije je dosadašnje korišćenje bilo nedovoljno. Šumski ekosistemi su stanište gajene (lovišta Krilaš i Trest) i negajene divljači.(RZS, Opštine i regioni u RS, 2012).

Životna sredina

Usvajanje Strategije razvoja omogućiće donošenje drugih starteških dokumenta, od kojih je najvažniji "Program zaštite životne sredine". Strategija treba da omogući uvođenje ekonomskih instrumenata za podsticaj racionalnog upravljanja resursima. Projekti za unapređenje kanalizacije i odlaganje otpada značajno će unaprediti ekološku sliku opštine. Poboljšanje energetske efikasnosti dodatno bi trebalo da umanji negativne efekte prekomernog korišćenja fosilnih goriva kao i smanjenje korišćenja drveta za grejanje. U tom smislu može se očekivati veće budžetsko izdvajanje za zaštitu životne sredine, uvođenje podsticajnih mera za privredne subjekte koji se ponašaju odgovorno prema okolini, podsticanje čistih tehnologija.

Strategija je dobra osnova za uvođenje sistema monitoringa i mera zaštite životne sredine. Za projekte za koje je to Zakonom predviđeno, a definisani su Akcionim planom, sprovešće se procena uticaja na životnu sredinu.

Saradnja sa drugim opštinama odvijaće se kroz:

- Razmenu iskustava
- Razvoj zajedničkih projekata (primer regionalne deponije za odlaganje čvrstog otpada)
- Saradnju na edukovanju kadrova
- Saradnju u okviru Regionalne-razvojne agencije Braničevo-Podunavlje

Pošto se u predstojećem periodu očekuje povećan prliv sredstava iz EU za međunarodnu saradnju opština Petrovac na Mlavi će preduzeti korake da spremna dočeka tu novu šansu. Opštinsko rukovodstvo će takođe nastojati da iskoristi potencijal izražen kroz velik broj ljudi na radu u inostranstvu kako bi stvorila nove vidove međunarodne saradnje

Zaštita životne sredine

Nizak nivo znanja vezan za ekologiju i očuvanje životne sredine, nizak nivo ekološke svesti , nedostatak neformalnog ekološkog obrazovanja

- Nedovoljna osnaženost civilnog sektora u oblasti ekologije i održivog razvoja: nedovoljan broj mladih aktivista, nedostatak strateškog pristupa i zajedničke vizije, nedostatak konkretnih rešenja i akcija, nedovoljna podrška programima, nedovoljna organizovanost.
- Nedovoljna podrška institucija i ostalih subjekta angažovanju mladih u oblasti ekologije, nedovoljno uključivanje mladih u procese donošenja odluka o ekološkim pitanjima, nedovoljno poštovanje zakona, nedovoljna finansijska podrška programima, nedovoljan broj mladih kvalifikovanih stručnjaka u oblasti ekologije koji se zapošljavaju u institucijama

Nedostaci:

- Nedostatak razvijene toplifikacione mreže u gradu
- Slaba razvojenost vodovodne infrastrukture u naseljima i gotovo potpuno nepostojanje kanalizacione mreže, kao i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- Nepostojanje strategije i sistema u upravljanju otpadom
- Nepostojanje regionalne deponije i transfer stanica
- Nepostojanje plana energetske efikasnosti opštine
- Nerazvijena putna mreža viših kategorija (nepostojanje magistralnih puteva)
- Nepostojanje obilaznice oko Petrovca
- Loš kvalitet piјače vode u pojedinim periodima godine i slab kapacitet u letnjim mesecima
- Nedostatak projektne dokumentacije za rekonstrukciju i izgradnju infrastrukture (toplifikacija, putevi, vodovod, kanalizacija, elektrifikacija)
- Neadekvatno održavanje i rekonstrukcija postojeće putne mreže u opštini (lokalne)
- Nedostatak stručne obuke radi podizanja svesti, znanja i veština
- Nedovoljno zaštićenih prirodnih dobara na teritoriji opštine

Moguća rešenja:

- Usvajanje novih zakona (zaštita životne sredine)
- Prepoznavanje zajedničkih interesa sa stranim i domaćim fondovima (NIP) i opštinama u okruženju
- Postojanje koridora za razvoj (putne) infrastrukture i povezivanje sa magistralnim koridorima predviđenim master planom Stig Kučajske planine Beljanica
- Motivisanost stranih i domaćih investitora za iskorišćavanje potencijala u oblasti obnovljivih izvora energije
- Iniciranje javno privatnih partnerstava

1.4 Ljudi: demografija, obrazovanje, ljudski potencijal

1.4.1 Demografski trendovi

Prema rezultatima popisa iz 2011.godine, na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi živi 31.259 stanovnika. U gradu je nastanjeno 7.447 stanovnika, dok je 23.812 žitelja nastanjeno u 34 seoska naselja.

Табела 1. Демографија према резултатима пописа из 2011

	Ukupno populacija popis 2011	Broj stanovnika po km ²	Broj doseljenih stanovnika	Broj odseljenih stanovnika
Republika Srbija	7.186.862	82	124.271	121.836
Braničevski okrug	183.625	48	2.243	2.396
Petrovac na Mlavi	31.259	48	323	382

Izvor: Republički zavod za statistiku

Komparativnom analizom ukupnog broja stanovnika prema rezultatima popisa iz 1991. i 2011.godine uočavamo trend depopulacije stanovništva od 32,65% odnosno 15.155 stanovnika među kojima se znatan broj nalazi na privremenom radu u inostranstvu(približno oko 10.300). Najniži procenat smanjenja evidentan je u gradskom naselju i on iznosi 9,79%.Na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi ukupno ima 9.586 domaćinstava sa prosečnim brojem članova od 3,2.

Prema podacima iz tabele 2. uočavamo visok udeo stanovništva starosti iznad 65 godine što ukazuje na problem sa radno sposobnim i izdržavanim stanovništvom.

Tabela 2.Procene stanovništva po starosti, 2002-2011, uporedni pregled.

Petrovac na Mlavi										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
0	369	411	394	300	240	238	221	215	216	
1-4	1328	1362	1452	1515	1474	1345	1169	992	907	
5-9	1840	1791	1736	1690	1667	1684	1758	1834	1797	
10-14	1916	1880	1867	1887	1870	1825	1780	1723	1675	
15-19	2028	2028	2021	1989	1950	1918	1879	1865	1888	
20-24	1965	1962	1992	2025	2037	2054	2063	2033	1970	
25-29	2182	2134	2068	2027	1997	1955	1929	1952	1976	
30-34	2211	2248	2231	2170	2152	2156	2108	2032	1981	
35-39	1930	1961	2023	2103	2149	2188	2229	2211	2148	
40-44	1901	1894	1878	1864	1874	1894	1936	2009	2087	
45-49	2145	2028	1951	1897	1863	1857	1860	1846	1834	
50-54	2417	2396	2335	2244	2160	2070	1966	1896	1848	
55-59	1790	1882	1995	2133	2254	2287	2272	2230	2142	
60-64	1993	1900	1837	1758	1677	1679	1768	1861	1983	
65-69	2395	2184	2032	1927	1843	1759	1677	1634	1565	
70-74	2829	2776	2611	2401	2189	1987	1828	1715	1623	
75-79	2038	2069	2120	2150	2131	2117	2074	1925	1763	
80-84	841	1019	1154	1218	1264	1306	1324	1349	1345	
85 +	369	323	319	389	474	572	668	729	792	
Укупно	34487	34248	34016	33687	33265	32891	32509	32051	31540	

Izvor podataka: Republički zavod za statistiku

Tabela 3.Ukupan broj stanovnika prema rezultatima popisa iz 1991,2002,2011

	1991	2002	2011	Populacijske promene 1991-2011
PETROVAC NA MLAVI	8255	8117	7447	-9.79%
SELA				
Bistrica	1013	828	704	-30.50%
Bošnjak	696	481	341	-51.01%
Burovac	1235	849	731	-40.81%
Busur	1704	1171	1025	-39.85%
Vezićevo	696	428	368	-47.13%
Veliki Popovac	1672	1244	1169	-30.08%
Veliko Laole	2694	1925	1735	-35.60%
Vitovnica	319	167	246	-22.88%
Vošanovac	707	473	378	-46.53%
Dobrnje	953	643	537	-43.65%
Dubočka	918	582	482	-47.49%
Ždrelo	1262	756	618	-51.03%
Zabrdje	926	716	647	-30.13%
Kamenovo	1227	1010	914	-25.51%
Kladurovo	796	476	469	-41.08%
Knežica	489	482	646	32.11%
Krvije	803	499	589	-26.65%
Leskovac	616	390	359	-41.72%
Lopušnik	650	463	396	-39.08%
Malo Laole	918	635	571	-37.80%
Manastirica	1122	748	689	-38.59%
Melnica	1473	924	799	-45.76%
Oreškovica	1246	911	771	-38.12%
Orljevo	546	260	208	-61.90%
Pankovo	568	416	370	-34.86%
Ranovac	2787	1779	1559	-44.06%
Rašanac	1264	815	661	-47.71%
Stamnica	1786	1424	1274	-28.67%
Starčevo	891	585	434	-51.29%
Tabanovac	1323	955	1027	-22.37%
Trnovče	973	708	616	-36.69%
Ćovdin	1688	1066	1074	-36.37%
Šetonje	2198	1585	1405	-36.08%
UKUPNO SELA	38159	26394	23812	-37.60%
UKUPNO OPŠTINA	46414	34511	31259	-32.65%

Izvor: Republički zavod za statistiku

Prema bračnom stanju i polu (kategorija starih 15 i više godina), ukupno je 27.284 lica, od čega 13.149 muškaraca (neoženjih: 4.087, oženjenih 7.350, udovaca 973, razvedenih 682 i 57 nepoznatog statusa) i 14.135 žena (neudatih: 2.950, 7.342 udatih, udovica 2.982, razvedenih 794 i 67 nepoznatog statusa). Prosečna starost stanovništva u 2012 godini u opštini Petrovac na Mlavi iznosi 45,72 godine sa indeksom starenja od 182,67 koji predstavlja odnos broja starog (60 i više godina) i mладог (0-19 godina) stanovništva što je iznad republičkog proseka.

Na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi od 1992. godine nalazi se veliki broj izbeglica, prognanih lica i porodica interna raseljenih, sa područja Kosova i Metohije. U proteklom periodu problemi njihovog trajnog zbrinjavanja i integracije, na teritoriji opštine uspešno je sporovođen uz pomoć sredstava Komesarijata za izbeglice, ostalih donatora i opštine Petrovac na Mlavi. I pored napora da se taj problem reši u što kraćem roku, još uvek postoji potreba za trajnom integracijom 50-ak porodica izbeglica i raseljenih lica. Taj problem biće rešavan kroz izgradnju stambenog objekta sa 20-ak stambenih jedinica, izgradnjom montažnih kuća, kroz pomoć u dovršetku gradnje, kao i drugim vidovima pomoći. Realizacija tih poslova zavise od sredstava koje će se obezbediti iz donacija...

U narednom periodu posebna pažnja posvećuje se povratnicima po sporazumu o readmisiji. Strategijom se obuhvata predlaganje i planiranje mera u cilju osposobljavanja povratnika za samostalan i sa ostalim građanima ravноправan život kao i stvaranje uslova za njihovu trajnu integraciju. Imajući u vidu da veliki broj mogu da čine romi, socijalni i kulturni aspekt integracije može da predstavlja veliki problem. Zbog toga se ovi problemi moraju sveobuhvatno sagledati, a posebno sa aspekta opštег okruženja u koje se povratnici po readmisiji integrišu.

Sve mere za rešavanje problema integracije zavisiće i dalje od pomoći stranih donatorskih agencija i međunarodnih faktora. Opština Petrovac na Mlavi u oviru svojih sredstava i u narednom periodu planiraće i rešavanje problema povratnika u ovu opštinitu.

Etnička struktura

Opština Petrovac na Mlavi je višenacionalna sredina u kojoj se pored srpskog (koje čini većinu stanovništva), po broju izdvajaju pripadnici vlaške nacionalne manjine odnoso 13% ukupnog stanovništva.

1.4.2 Obrazovanje

Obrazovna struktura stanovništva ima poseban značaj u demografskim istraživanjima, s obzirom na uticaj koji ima na prirodno i migraciono kretanje stanovništva.

Predškolsko obrazovanje

Na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi predškolsko vaspitanje i obrazovanje odvija se u dečijem vrtiću „Galeb“. Pored centralnog objekta koji se nalazi u bližem centru grada, postoje još tri izdvojena objekta i to u naseljima: Kamenovo, Šetonje i Veliko Laole, dok se ostale predškolske grupe nalaze u izdvojenim odeljenjima smeštenim pri osnovnim školama, takođe u seoskim naseljima opštine Petrovac na Mlavi. U vrtiću se trenutno nalazi 566 mališana, podeljenih u 32 grupe o kojima brinu 42 vaspitača i 12 medicinskih sestara.

Pored specijalizovanih oblika rada kao što su: engleski jezik, ekološki program, dečiji plesni program, mala škola šaha, radosti kretanja-sportska igraonica, ustanova ima i sijaset oformljenih timova iz različitih oblasti a sve u cilju unapređenja kvaliteta života dece, zaposlenih i ustanove. Razvoj dece i napredovanje u svim aspektima je glavni cilj ove ustanove te u skladu sa tim ona u svoj rad uključuje i rad pripravnika-stazista (volontera), koji kroz mentorski i uzajamni rad sa vaspitačima uz svakodnevne aktivnosti, nastoji da ovaj cilj bude u potpunosti realizovan. Zbog preopterećenosti grupica, postoji potreba za proširivanjem objekta, alitrenutno nema dece na čekanju.

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje odvija se u 8 osnovnih škola, među kojima se najveća OŠ „Bata Bulić“ nalazi u samom gradu, dok su ostale raspoređene u seoskim naseljima.

U školskoj 2014/2015 ukupan broj učenika od I do VIII razreda u školama za osnovno obrazovanje i vaspitanje je 949, što je manje u odnosu na prethodne godine, ukupan broj đaka upisanih u prvi razred u 2014/2015 je 81.

Veći deo škola u kojima se održava osnovno obrazovanje, renovirane su u poslednjih par godina, dok u pojedinim školama postoji potreba za rekonstrukcijom pojedinih delova objekata, ali se nastava odvija redovno. Posebna pažnja posvećuje se poboljšanju uslova rada svih škola na teritoriji opštine te će se i u narednom periodu nastaviti ulaganje sredstava u njihovo renoviranje i adaptaciju.

1.4.3 Zdravlje ljudi i socijalna situacija

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita stanovništva spovodi se u Domu zdravlja i Opštoj bolnici.

U Domu zdravlja obavlja se primarna zdravstvena zaštita u sledećim službama:

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece, žena i polivalentne patronaže sa savetovalištem za mlade
- Služba opšte medicine sa medicinom rada i kućnim lečenjem
- Služba za hitnu medicinsku pomoć sa sanitetskim prevozom
- Služba za stomatološku zdravstvenu zaštitu
- Služba za pravne, ekonomsko-finansijske poslove, tehničke i druge slične poslove

U ovim službama rade 27 lekara i 6 stomatologa. Od ukupnog broja lekara Dom zdravlja trenutno ima 7 lekara specijalista i 2 specijalista stomatologije:

- 1 pedijatra
- 2 lekara specijalista opšte medicine
- 2 lekara specijalista urgentne medicine
- 1 ginekologa
- 1 lekara specijalistu medicine rada
- 1 ortodont
- 1 oralni hirurgi

U ambulantama Doma zdravlja obavljaju se pregledi bolesnika, određuje terapija, kontroliše lečenje i upućuju bolesnici na dalje lečenje. Služba hitne medicinske pomoći pruža usluge u svim naseljenim mestima Opštine. Pored pregleda i lečenja u službama se obavlja i individualni zdravstveno-vaspitni rad kao i grupni zdravstveno-vaspitni rad.

U sklopu Doma zdravlja Petrovac na Mlavi nalazi se jedna zdravstvena stanica i osam seoskih ambulant.

Zdravstvena zaštita seoskog stanovništva sprovodi se u seoskim ambulantam:

- Veliko Laole
- Šetonje- zdravstvena stanica
- Busur
- Burovac
- Oreškovica
- Rašanac
- Ranovac
- Manastirica
- Bistrica

Broj stanovnika po jednom doktoru medicine

	2012	2013	2014
Petrovac na Mlavi	2108	2108	2108

Prema broju stanovnika po lekaru Dom zdravlja Petrovac na Mlavi ima daleko veći broj stanovnika u odnosu na jednog lekara, po normativu taj broj treba da bude 1600 stanovnika po lekaru.

Domu zdravlja trenutno nedostaju specijalisti pedijatrije, ginekologije, opšte i urgentne medicine.

Opšta bolnica ima 138 postelja u okviru sledećih odeljenja: interno, hiruško, pedijatrija, ginekologija sa porodilištem i grudno odeljenje koje je regionalni centar. U okviru Opšte bolnice nalaze se specijalističke službe: oftalmologija, ORL, psihijatrija, neurologija, dermatovenerologija, fizijatrija i služba dijalize kao i prateće dijagnostičke službe rentgen, laboratorija i transfuzija.

Opšta bolnica Petrovac na Mlavi ima zaposlenih 46 lekara.

U okviru zdravstvene zaštite stanovništva u Opštini Petrovac na Mlavi ne postoji Centar za mentalno zdravlje u zajednici koji bi funkcionisao kao posebna organizaciona jedinica za obavljanje poslova mentalnog zdravlja u domovima zdravlja koji obavljaju i delatnost lečenja lica sa mentalnim smetnjama i u psihijatrijskim ustanovama.

Obrazovanjem i organizovanjem centra za mentalno zdravlje u zajednici postigao bi se viši nivo kvaliteta zaštite mentalnog zdravlja u zajednici, pružale bi se raznovrsne usluge koje bi bile dostupne većem broju lica, sa ciljem da te usluge budu što efikasnije i prihvatljivije licima sa mentalnim smetnjama.

Postojanje centra za mentalno zdravlje u zajednici u velikoj meri bi pobojšao kvalitet života licima sa mentalnim smetnjama kao i kvalitetnije funkcionalisanje porodice lica sa mentalnim smetnjama što sve doprinosi i boljem funkcionalisanju u društvu. Centri su značajni za celokupno stanovništvo Opštine jer se pored lečenja i zaštite osoba sa mentalnim smetnjama unapređuje i mentalno zdravlje kojima se podiže svest javnosti u vezi sa prevencijom, prepoznavanjem i lečenjem mentalnih poremećaja.

Prema zakonu o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama u sklopu sistema pružanja usluga centra za mentalno zdravlje u zajednici, mogu se organizovati:

- Dnevni boravak za lica sa mentalnim smetnjama
- Dnevni centri za starija lica, što upotpunjuje sistemsku službu i povećava usluge zaštite mentalnog zdravlja
- Zaštićene kuće ili stanovi
- Udruženja korisnika usluga i dr.
- Izvor: Zakon o zaštiti lica sa mentalnim smetnjama sa pravilnicima

Republika Srbija Ministarstvo zdravlja

Obzirom da se u Opštini Petrovac na Mlavi povećao broj lica koja traže pomoć psihijatra, postojanjem broja lica sa mentalnim smetnjama kao i da postoji zakonska mogućnost smatramo opravdanim plan za formiranje Centra za mentalno zdravlje u zajednici.

Socijalna situacija

U opštini Petrovac na Mlavi, pored Centra za socijalni rad, koji je osnovan 1980. godine, postoje još dve ustanove socijalne zaštite. Ustanova za odrasle i starije "Gvozden Jovančićević" u Velikom Popovcu osnovana je 1956. godine, a Dom za decu i lica ometena u razvoju "Dr Nikola Šumenković" u Stamnici počeo je sa radom 1964. godine.

Ustanova za odrasle i starije u Velikom Popovcu obezbeđuje smeštaj i zbrinjavanje odraslih i starijih korisnika sa mentalnim i intelektualnim teškoćama umerenog i težeg stepena. Kapacitet ustanove je 280 korisnika.

Dom za decu i lica ometena u razvoju u Stamnici ima dve radne jedinice: radna jedinica za decu i omladinu (uzrasta od 10 do 26 godina starosti) pruža uslugu smeštaja deci i mladima sa smetnjama u razvoju (kapacitet je 250 korisnika) i radna jedinica za odrasla lica sa intelektualnim i mentalnim teškoćama težeg i teškog stepena (kapacitet je 200 korisnika).

Centar za socijalni rad, u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti RS, obezbeđuje građanima prava od opštег interesa koje finansira budžet Republike Srbije i to: pravo na novčanu socijalnu pomoć, pravo na dodatak za pomoć i negu drugog lica, pravo na uvećani dodatak za pomoć i negu drugog lica, pomoć za osposobljavanje za rad, smeštaj u ustanovu socijalne zaštite, smeštaj u drugu porodicu i druge usluge socijalnog rada.

U skladu sa Porodičnim zakonom, Centar za socijalni rad obavlja poslove porodično - pravne zaštite pojedinaca i porodice i u skladu sa istim zakonom obavlja poslove organa starateljstva.

Pored navedenih prava koje finansira budžet Republike Srbije, iz budžeta opštine Petrovac na Mlavi, a u skladu sa Odlukom o pravime iz socijalne zaštite građana u opštini Petrovac na Mlavi, finansiraju se i drugi vidovi pomoći socijalno ugroženom stanovništvu kroz sledeća prava: pravo na jednokratnu novčanu pomoć, pravo na opremu korisnika za smeštaj u ustanovu socijalne zaštite i drugu porodicu, pravo na naknadu troškova sahrane, pravo na stambeno zbrinjavanje i socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima, pravo na pomoć u kući, pravo na pomoć za školovanje.

Organizaciju Centra za socijalni rad u Petrovcu na Mlavi čine direktor i dve organizacione jedinice: služba za neposrednu zaštitu korisnika i služba za finansijsko – administrativne poslove.

U Službi za neposrednu zaštitu korisnika zaposleno je devet stručnih radnika (socijalni radnici, psiholozi, pravnici, pedagog). U Službi za finansijsko – administrativne poslove zaposleno je dva administrativno – finansijska radnika. Centar ima i jednog zaposlenog pomoćnog radnika.

Tabela broj 1: Ukupan broj korisnika Centra za socijalni rad prema starosnim grupama u 2013. Godini

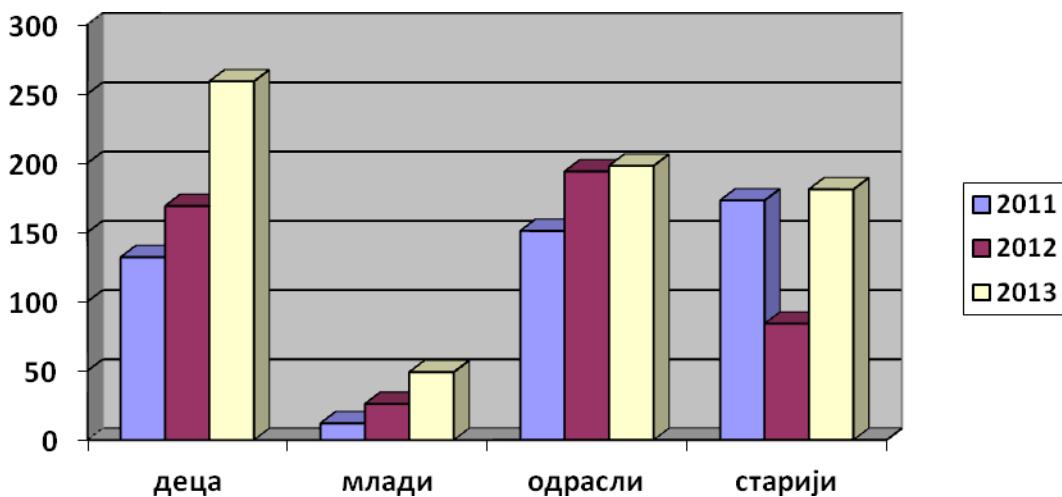
	Broj korisnika	Procenat u odnosu na ukupan broj korisnika
Deca	495	30,86%
Mladi	86	5,36%
Odrasli	562	35,04%
Srariji	461	28,74%
UKUPNO	1604	100%

Od ukupnog broja korisnika iz svih starosnih grupa veći je broj korisnika prenetih iz prethodnih godina u odnosu na novoevidentirane. Kada je reč o razlozima ulaska korisnika u sistem socijalne zaštite, deca i mladi najčešće ulaze u sistem usled socio - materijalne ugroženosti, a što se tiče odraslih i starijih, pored socio - materijalne ugroženosti, razlozi za ulazak u sistem socijalne zaštite su i poremećeni porodični odnosi.

Broj novoevidentiranih korisnika socijalne zaštite više od dva puta je veći od broja korisnika, koji izađu iz sisetema socijalne zaštite. Najveći broj korisnika koji izađe iz sistema socijalne zaštite je iz kategorije dece i starijih osoba. Deca iz sistema izlaze usled prestanka potrebe za pružanjem usluga socijalne zaštite i sticanja punoletstva odnosno završetka školovanja. Najčešći razlog izlaska starijih korisnika iz sistema socijalne zaštite je smrt.

Analizirajući izveštaje o radu Centra za socijalni rad opština Petrovac i Žagubica iz prethodnih godina može se izvesti zaključak da najveće povećanje broja korisnika beležimo u kategoriji socio - materijalno ugroženih lica svih starosnih grupa, te bi u narednom periodu usluge Centra za socijalni rad trebalo usmeravati na poboljšanje socio-materijalnog statusa korisnika

Grafik broj 1: Prikaz rasta broja korisnika novčane socijane pomoći

Već duži niz godina primećuje se trend povećanja korisnika novčane socijalne pomoći iz kategorije radno sposobnog stanovništva. Razlog tome je nepovoljna kvalifikaciona struktura radno sposobnog stanovništva i neravnoteža između ponude i tražnje za radnim angažovanjem. U cilju smanjenja korisnika novčane socijalne pomoći iz kategorije radno sposobnog stanovništva Vlada RS donela je 15. okobra 2014. godine Uredbu o merama socijalne uključenosti korisnika novčane socijalne pomoći. Mere socijalne uključenosti su aktivnosti koje omogućavaju prevazilaženje nepovoljne socijalne situacije korisnika novčane socijalne pomoći koji je sposoban za rad. U skladu sa pomenutom uredbom u narednom periodu bi trebalo uspostaviti intenzivniju saradnju i potpisati protokole o saradnji sa jedinicom lokalne samouprave, Nacionalnom službom za zapošljavanje, obrazovnim, zdravstvenim ustanovama, javnim preduzećima u cilju radnog angažovanja radno sposobnih korisnika novčane socijalne pomoći.

Još jedan problem problem sa kojim se suočavamo nekoliko godina unazad je urgentno zbrinjavanje socio-materijalno ugroženih korisnika i korisnika bez adekvatnog porodičnog staranja iz svih starosnih kategorija. S obzirom da smeštaj u ustanovu socijalne zaštite ili hraniteljsku porodicu podrazumeva određene procedure, koje zahtevaju duži vremenski period, Centar za socijalni rad opština Petrovac i Žagubica kao pružalač usluga često nije u mogućnosti da blagovremenno zbrine korisnika kome je potrebno urgentno zbrinjavanje. U cilju blagovremenog zbrinjavanja ove grupacije korisnika trebalo bi razmotriti mogućnost otvaranja prihvatne stanice ili prihvatilišta za kratkotrajno zbrinjavanje korisnika, dok se ne stvore uslovi za smeštaj u ustanovu socijalne zaštite ili hraniteljsku porodicu.

1.4.4 NEZAPOSLENOST

U oktobru 2014 godine registrovano je 1322 lica koja traže zaposlenje od čega 652 žene ili 40,3%. Broj registrovanih nezaposlenih se za 22 lica smanjio u odnosu na isti period 2013 godine kada je bilo prijavljeno 1344 lica.

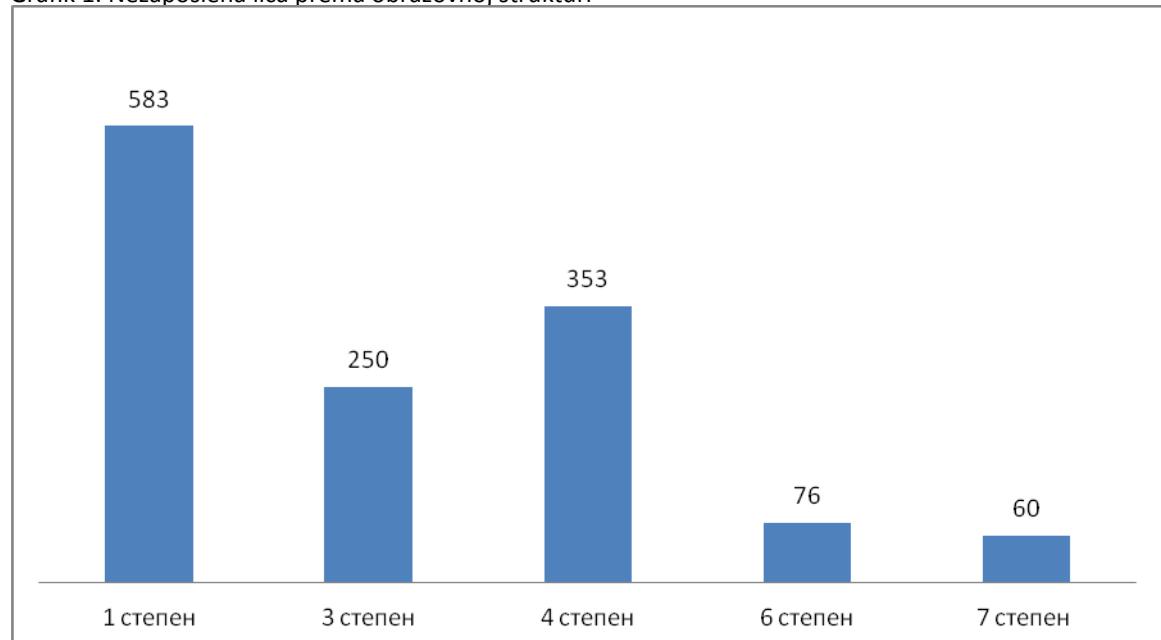
U period od 01.01.2014. godine do 31.10.2014. godine zasnovalo je radnjo odnos 1687 lica od čega 907 žena, što je manje za 9 lica u odnosu na isti period 2013 godine. Od ukupnog broja zaposlenih 1099 lica zasnovalo je rani odnos na određeno vreme, 487 na neodređeno vreme, 87 lica započelo je obavljanje samostalne delatnosti od čega je 18 žena. Od ukupnog broja zaposlenih 293 lica je sa evidencije Nacionalne službe za zapošljavanje.

Tabela 1: Struktura nezaposlenosi u odnosu na Braničevski okrug

Opština okrug	nezaposlena lica oktobar 2013				nezaposlena lica oktobar 2014			
	ukupno	muškarci	žene	%žene	ukupno	muškarci	žene	% žene
Braničevski okrug	11481	5436	6018	52%	10790	5129	5661	52%
Petrovac na Mlavi	1344	664	680	50%	1322	670	652	49%

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

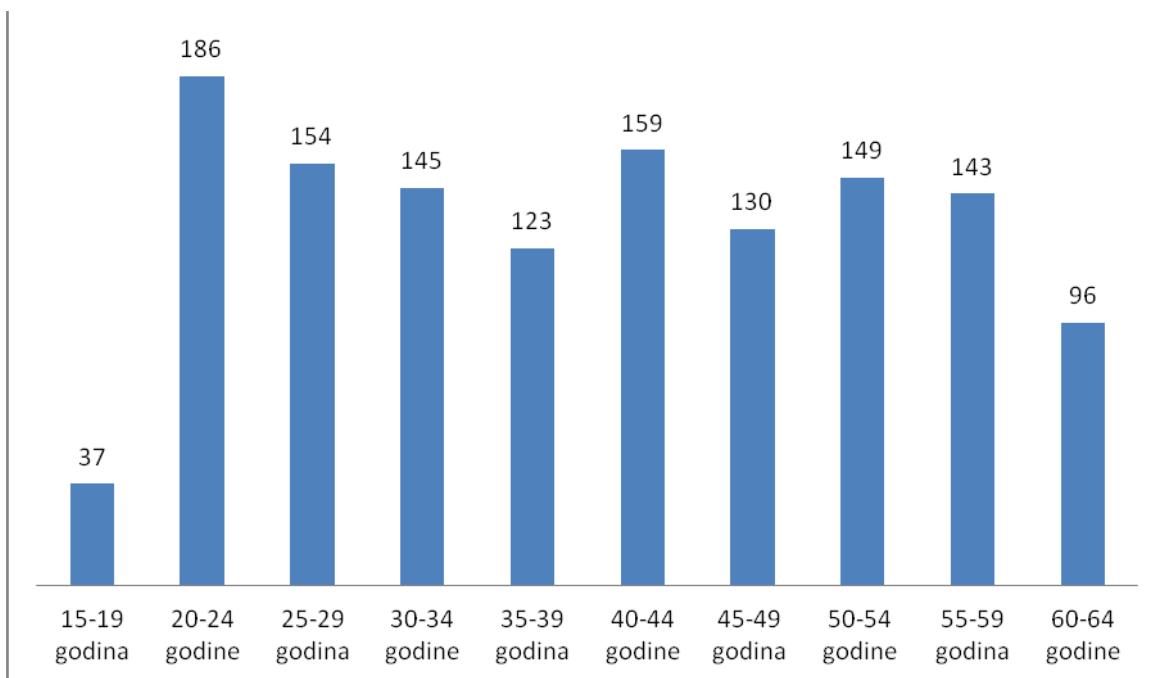
Grafik 1: Nezaposlena lica prema obrazovnoj strukturi

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

Posmatrano prema stepenu stručne spreme najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti imaju lica sa prvim stepenom stručne spreme 44,1% što čine nestručnu radnu snagu. Stručnu radnu snagu čine od trćeg do sedmog stepena stručne spreme i iznosi 739 lica ili 55,9%.

Grafik 2 : Nezaposlena lica prema godinama starosti

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti posmatrano prema starosnoj strukturi, imaju licas od 20-24 godina života 14,1%.

Najveće učešće u registrovanoj nezaposlenosti prema trajanju nezaposlenosti imaju lica koja čekaju na zaposlenje od 1 do 2 godine 20,3%, zatim lica koja čekaju na zaposlenje do 3 meseca 15,1%. Procentualno gledano njveći broj nezaposlenih žena koji čeka na zaposlenje je od 1 do 2 godine ili 15,3%. Od ukupnog broja nezaposlenih preko 1 godine (dugotrajna nezaposlenost) na zaposlenje čeka 802 lica ili 60,6% od čega 409 žena ili 50,1%.

U periodu 01.01.2014. godine do 31.10.2014. godine na evidenciji Nacionalne službe prijavilo se 727 lica od čega 281 lice se prvi put prijavljuje na evidenciju što čini 38% od ukupnog broja novoprijavljenih lica.

1.5 Lokalna ekonomija I tržište rada

1.5.1 Preduzeća i radna mesta

Prema podacima Agencije za privredne registre u opštini Petrovac registrovano je ukupno 1062 preduzetničke radnje, od toga je aktivno 794 (7 ortačkih i 787 samostalnih), 267 je brisano iz registra (3 ortačke i 264 samostalne) i u procesu prevođenja je 1 radnja. Ukupno zaposlenih 2860, velik broj je zdravstvu.

Tabela 11: Zaposleni po sektorima

	Poljoprivreda	Preadiš. industrija	Proizvodnja el. energije.	Građevinarstvo	Trgovina	Saobraćaj	Državna uprava	Obrazovanje	Zdravstvo	Dr. Komunalne i slične delatnosti
Republika Srbija	58336	420957	43676	85512	197808	110161	69065	125437	157720	51503
Branicevski okrug	1256	4825	1489	1022	3281	1261	1383	2478	3385	907
Petrovac	120	529	144	29	557	121	191	375	747	38
Prikaz u procentima %										
Republika Srbija	2,9	20,8	2,2	4,2	9,8	5,4	3,4	6,2	7,8	2,5
Branicevski okrug	3,2	12,2	3,8	2,6	8,3	3,2	3,5	11,6	15,9	4,3
Petrovac	4.19	18.49	5.0	1.0	1.0	4.2	6.7	13.1	26.1	1.3

Izvor: Zavod za statistiku Republike Srbije

TRENDOVI U PREDUZETNIŠTVU

Opština Petrovac na Mlavi, u završnoj fazi privatizacije, prikazuje stanje tipično kao i srpska privreda uopšte. Industrijska proizvodnja koja je bila zastupljena do počeka devedesetih godina prošloga veka više nije prisutna čak ni u tragovima.

Značajno je da se u opštini priliva velika svota novca iz inostranstva, ljudi koji su tamo na privremenom radu (svaki četvrti stanovnik), i da ona podsticajno deluje na mikro privredno okruženje, ali na žalost, zbog svetske ekonomske krize, i taj priliv novca je sve manji.

Uz malu privrednu i razvoj privatnog preduzetništva koji poslednjih godina predstavljaju oslonac privrednog razvoja, u poslednjih nekoliko decenija prethodnog veka inicijatori i nosioci razvoja privrede opštine bila su brojna preduzeća iz različitih oblasti privrede među kojima su: Fabrika nameštaja Javor (nedavno privatizovana), Mlavaplastika (akcionarsko društvo), Kožarska industrija – IKOP (neuspešno privatizovana), Klanica 8. oktobar (privatizovana), Mlekara Homolje, Borac - fabrika za preradu voća i povrća poseduje mlin, pekaru, hladnjaku (privatizacijom pretvorena u trgovacku firmu sa svojim proizvodnim kapacitetima), Farma svinja (u zakupu privatnika), Građevinsko preduzeće Alpina (uspešno privatizovano - nekada DOM), kao i zemljoradničke zadruge u većem broju naselja u opštini.

Specifičan trend u preduzetništvu je porast broja firmi koje se bave ugradnjom aluminijumske i PVC stolarije, kao i građevinskih preduzetničkih preduzeća. One zapošljavaju pretežno polukvalifikovan kadar, sa preovladavajućim mlađim kadrovima do 35 godina. Trgovina je iako deficitarna delatnost za našu opštini, sužena na 4 jače firme koje se utrkuju boljim ponudama prema potrošačima. Taj vid konkurenčije deluje povoljno za budžet građana, koji je do dolaska i razvoja ovih konkurentskih firmi bio bezmalo osiromašen abnormalno visokim cenama diktiranim od monopolskih trgovina u samoj opštini.

Budućnost privrednog razvoja je u neiskorišćenim resursima koje opština poseduje, a koje preduzetnici treba da iskoriste. U ovom smislu dobri su primeri klanično-prerađivačke industrije, koja je u usponu, ali zbog stagnacije stočnog fonda, može se i tu očekivati blagi pad rasta. Uslužne delatnosti postoje u nevelikom obimu, alii trend njihovog porasta je vidan. Stručnost kadrova u preduzetničkim firmama je manjkava zbog odliva istih u veće firme koje pretežno egzistiraju u Beogradu.

Najveći poslodavci u opštini su sledeće firme:

- Kastrum d.o.o. (trgovinski lanac) sa 50 zaposlenih
- Eurometal (proizvodnja aluminijumske i PVC stolarije) sa 30 zaposlenih
- Belac SZR (proizvodnja aluminijumske i PVC stolarije) sa 30 zaposlenih

1.5.2 Poljoprivreda

Teritorija opštine Petrovac na Mlavi zauzima područje sa izvanrednim i raznovrsnim prirodnim karakteristikama. Ovo područje ima pad jugoistok-severozapad. Reljef terena ima značajan uticaj na poljoprivrednu se celokupno područje može podeliti na tri dela:

- reljef rečne doline tj. **ravničarski reon** sa nadmorskom visinom od 103 do 160 m.n.m., koji zahvata površinu od 9.900 ha što čini oko 15% od ukupne površine opštine,
- reljef blagozatalasani tj. **brežuljkasti reon** sa nadmorskom visinom od 160 do 300 m.n.m., koji zahvata površinu od 23.400 ha ili 36% od ukupne površine opštine i
- reljef brdsko-planinski tj. **brdsko-planinski reon** sa nadmorskom visinom od 300 do 900 m.n.m., kojizahvata 32.100ha ili 49% od ukupne površine opštine.

Poslednja dva reona su naročito pogodna za proizvodnju voćarskih kultura koje u ovim delovima daju najbolje rezultate. Na području opštine zastupljeni su sledeći tipovi zemljišta: aluvijalna zemljišta, gajnjache, izluženi černozemi i smonice. Područje se nalazi pod uticajem umereno-kontinentalne klime sa izraženim godišnjim dobima, srednja godišnja temperatura vazduha je 11°C.

Od ukupne teritorije opštine 655km², poljoprivredno zemljište zahvata 69% (45217ha), dok korišćeno poljoprivredno zemljište predstavlja 27382ha, odnosno 60,5% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta. Poljopivredom kao osnovnom delatnošću se bavi 57% stanovništva. Registrovano je 5910 poljoprivrednih gazdinstava. Broj parcela je 41030 koji zauzimaju površinu od 28221ha, prosečan broj parcela po poljoprivrednom gazdinstvu je 7, dok je prosečna veličina 1 ha. Poljoprivredne površine predstavljaju najznačajniji prirodni potencijal koji pruža uslove za raznovrsnu poljoprivrednu proizvodnju. U tabeli se može videti zastupljenost klasa zemljišta na celokupnom poljoprivrednom zemljištu na teritoriji opštine Petrovac na Mlavi.

Korišćeno poljoprivredno zemljište (ha)	
okućnica	205
oranice i bašte	23309
voćnjaci	1175
vinogradi	149
ostali stalni zasadi	21
livade i pašnjaci	3362
UKUPNO	28221

Izvor: Repulički zavod za statistiku, 2012 godina

Od oranica i bašta najzastupljenija su žita sa 16634 ha, od kojih najviše ima pšenice i krupnika 5733 ha i kukuruza 9410 ha.

Ovo je tipičan voćarski kraj, u kome su najzastupljenije šljive sa 733 ha, što čini ogromni proizvodni potencijal za proizvodnju kvalitetnih i visokokvalitetnih voćnih rakija, prvenstveno šljivovice. Raznolikost sorti šljiva i visok kvalitet plodova još uvek su nedovoljno iskorишćeni. Proizvodnja je ograničena na isključivo na privatna poljoprivredna gazdinstva, sa veoma skromnom, često zastareлом klasičnom proizvodnom opremom. Težnja je da se utiče na njihovu širu eksploraciju, da se doprinese poboljšanju kvaliteta rakije, a sve sa ciljem da se upotrebe nedovoljno iskorisćeni prirodni resursi koji privlače.

Što se tiče stočarstva u opštini ima 8820 goveda od čega je 4949 krava, 64558 svinja, od čega su 7226 krmače, 19644 ovaca i 2377 koza, 300855 živine (288375 kokoši, 4255 čurki, 4068 patki, 1293 guski i 2864 ostala živilina), 58 konja i 9324 košnica pčela.

Od mehanizacije je zastupljeno 1919 jednoosovinskih traktora, od kojih je 1872 starije od 10 godina, 6354 dvoosovinskih traktora od kojih 6196 starijih od 10 godina i 663 kombajna od kojih 654 starijih od 10 godina.

U opštini Petrovac na Mlavi postoji 7 zemljoradničkih zadruga i to: ZZ „Petrovac“ Petrovac na Mlavi, ZZ „Ranovčanka“ Ranovac, „7. juli“ Veliko Laole, „Dragošev“ Oreškovica, „Zajednica“ Rašanac, „Žedne vode“ Veliki Popovac i „Tabanovčanka“ Tabanovac. Aktivno je i nekoliko udruženja: „Udruženje voćara i vinogradara Petrovac na Mlavi“, Udruženje odgajivača goveda, Udruženje pčelara „Mlava“ i udruženja žena „Zlatne ruke“, „Starčevljanke“, „Stamničanke“, „Kalina“ „Ljubičica“.

Od 2006. godine funkcioniše Agrarni fond za razvoj poljoprivrede opštine Petrovac na Mlavi koji organizuje edukaciju poljoprivrednih proizvođača u vidu seminara, razgovora, prezentacija, obilaska bitnih poljoprivrednih događaja, kao i pomoć u tumačenju uredbi Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine,

registraciji poljoprivrednih gospodinstava, informisanju o kreditima koje nude banke i u svemu ostalom bitnom za proizvođače. Agrarni fond organizuje nekoliko velikih manifestacija kao što su „Sajam poljoprivredne mehanizacije“, „Opštinsku izložbu krava i junica“, „Sabor poljoprivrednih rekordera opštine Petrovac na Mlavi“, i aktivno učestvuje u organizaciji „Bačijarskog sastanka“, „Prasicijade“, „Danimu mlavsko-homoljskih pčelara“ i izložbi „Med- izvor zdravlja“. Organizuje posete i predstavljanje naših proizvođača na najbitnijim poljoprivrednim događajima u našoj zemlji.

1.5.3 Turizam

Kompleksnost turizma i turističkih potreba svetskog stanovništva utiče na promenu turističke tražnje. Zahtevi za novim i specifičnim oblicima turizma su karakteristika razvoja ove delatnosti na početku 21. veka. Na turističkom tržištu se sve više traže novi oblici turizma. To svakako daje šansu ruralnim područjima da se ravnopravno uključe sa svojom turističkom ponudom ukoliko poseduju određene potencijale i adekvatne kadrove koji mogu da uključe te potencijale na turističko tržište (Košić, 2009).

Opština Petrovac na Mlavi, kao zanimljiv spoj Stiga i Homolja, ravnice i planina, predstavlja veliki potencijal u turističkom smislu, naročito u svojim ruralnim predelima.

Ruralni turizam u opštini Petrovac na Mlavi predstavlja proizvod za čiji razvoj postoje veoma povoljni prirodni i društveni uslovi. Ovakva ponuda bi posebno mogla imati veliku važnost za opštini usled bogatog sadržajnog potencijala, velikog procenta poljoprivrednog stanovništva i ruralnih predela i potencijalno adekvatnog smeštajnog kapaciteta. Temeljen na interesantnom i specifičnom folklornom nasleđu ruralni turizam bi ovom delu Srbije mogao doneti značajan prosperitet i samim tim sprečiti i veliki odliv stanovništva u velike gradske centre zemlje i inostranstva.

Uočeno je da se domaćinstva koja raspolažu malim površinama poljoprivrednog zemljišta, često nalaze u mnogobrojnim problemima vezanim za proizvodnju i plasman. U velikoj su zavisnosti od tržišnih i prirodnih uslova, te ponekada nisu u mogućnosti da otpočnu novi ciklus proizvodnje. Ruralni turizam daje mogućnost za stvaranje dodatnih prihoda i aktiviranja cele porodice. Zbog toga je to aktivnost koja može pomoći da se omoguće dodatni ekonomski efekti.

Međutim, kod odlučivanja za razvoj turističke delatnosti u ruralnom ambijentu i na seoskom posedu se moraju uzeti u obzir postojeća činjenična stanja. To podrazumeva realnu sliku o opštoj uređenosti predela (kraja) i domaćinstva u celini; postojanje odgovarajuće komunalne infrastrukture; lepota krajolika; prisustvo kulturno – istorijskih znamenitosti; ponuda domaće hrane i pića, odnosno specifične lokalne gastronomije, mogućnost bavljenja rekreativnim sportom, mogućnost upoznavanja načina života u seoskom domaćinstvu i učestvovanje u svakodnevnim aktivnostima...

Turistička delatnost je svakako jedna od najzahtevnijih dopunskih delatnosti u seoskom domaćinstvu i neophodno je da postoji saglasnost među članovima porodice to jest da se cela porodica odluči na bavljenje turizmom. Od njih se očekuje, pored ostalog i velika gostoljubivost i ljubaznost.

Opština Petrovac na Mlavi pruža velike mogućnosti za razvoj ruralnog turizma temeljenog na autentičnom folklornom nasleđu. Na ovom prostoru se prepliću srpska i vlaška kultura koje destinaciji daju autentičan kolorit tradicija. Folklorno nasleđe ovog dela Srbije u sebi sadrži niz elemenata koji bi se mogli turistički afirmisati kroz različite sadržaje. Elementi folklora u ruralnim sredinama daju predispozicije za formiranje kompleksnog turističkog proizvoda koji bi bio zanimljiv i privlačan turistima. Na taj način bi se negovala lokalna tradicija, arhitektura, običaji... a lokalno stanovništvo steklo uslove za ostvarivanje dodatnih prihoda.

Poslednjih godina se na svetskom turističkom tržištu pojavljuju turistički proizvodi koji se baziraju na određenom pravcu specifičnih interesovanja. Jedan od takvih turističkih proizvoda je vezan za takozvani „mračni“ turizam (dark tourism) koji u sebi uključuje mesta i sticanje iskustava koja se vezuju za događaje koji na različite načine asociraju na smrt, patnju, katastrofe (Stone, Sharpley, 2008). Ovakav vid turizma bi u opštini Petrovac na Mlavi u velikoj meri trebao biti vezan za lokalno folklorno nasleđe predstavljeno različitim običajima turistima posebno zanimljivim. Na ovaj način turistima bi bilo omogućeno sticanje potpuno novog, nesvakidašnjeg i autentičnog doživljaja, svojevrsne mistične avanture. Braničevski okrug, a samim tim i opština Petrovac na Mlavi, je posebno poznat po specifičnim vlaškim sahranama, pomanama, rusaljkama za koje se veruje da „padaju“ u svojevrsni trans i razgovaraju sa mrtvima i uopšte običajima i verovanjima vezanim za smrt, „odlazak na onaj svet“, kontakt sa duhovima...

Sledeći primere destinacija gde je ovaj vid turizma zaživeo (sahrane na ostrvu Bali kojima turisti prisustvuju, Drakula ture u Rumuniji...) i uz potpunu podršku lokalnog vlaškog stanovništva sa ovih prostora, moguće bi bilo turistički valorizovati mnoge običaje i rituale iz vlaške kulture (verovanja) i približiti ih zainteresovanim posetiocima.

U sklopu seoskih atara opštine Petrovac na Mlavi nalazi se niz turističkih potencijala poput elemenata tradicionalne arhitekture (vodenice, valjarice, bačije, stare kuće), manastira, arheoloških nalazišta... Međutim,

seoske atare kras i značajno prirodno bogatstvo, koje bi uz odgovarajuće investiranje i poštujući principe održivosti, uz folklorno nasleđe moglo biti jedan od glavnih aduta za razvoj ruralnog turizma.

Poznato je da se poslednjih godina na turističkom tržištu javlja sve veća tražnja za aranžmanima koji u sebi uključuju psihofizičku relaksaciju, odnosno wellness i spa ponudu. U opštini Petrovac na Mlavi se nalaz izvor lekovite vode temperature i do 36 °C. Izvor je turistički aktivirani i pored njega je izgrađen Rekreaciono – ugostiteljski centar „Ždrelo“ u ataru sela Ždrelo. Vlasnik objekta je povratnik iz inostranstva, što je svakako dobar primer investiranja novca ljudi iz Srbije koji su kapital stekli u velikoj meri u zemljama zapadne Evrope. Smeštajni kapacitet ovog objekta broji preko 100 ležajeva, a raspolaže i restoranom, konferencijskom salom, otvorenim i zatvorenim bazenima sa toboganim različitim dimenzijama.

Otvaranjem Rekreaciono – ugostiteljskog centra „Ždrelo“ aktiviralo se i više seoskih domaćinstava koje je pokazalo entuzijazam za bavljenje ruralnim turizmom (domaćinstvo „Simonović“ sa 15 ležajeva, domaćinstvo „Jenić“ sa 30 ležajeva). U početku je razlog bio nedostatak smeštajnog kapaciteta u samom Rekreaciono – ugostiteljskom centru, te je saradnja ostvarivana sa domaćinstvima koja su imala adekvatne kategorisane smeštajne kapacitete. Kasnije je sa povećanjem broja soba i apartmana gostima data mogućnost da pri poseti ovog dela Braničevskog okruga imaju priliku da izaberu da li žele hotelski smeštaj ili odmor u seoskom domaćinstvu kategorisanim za bavljenje ruralnim turizmom.

Potrebno je u većoj meri ostvariti saradnju RUC „Ždrelo“, kao i ostalih ugostiteljskih objekata u opštini i lokalnog stanovništva, prvenstveno u smislu otkupa poljoprivrednih proizvoda seoskih domaćinstava za potrebe restorana. Ispred samog rekreaciono – ugostiteljskog objekta se nalaze drvene tezge za prodaju meda, suvenira i ostalih lokalnih proizvoda zanimljivih posetiocima, ali neophodna je i dalja saradnja sa kulturno – umetničkim društvima, različitim udruženjima (Udruženja žena koja neguju tradiciju, Udruženja pčelara), proizvođačima suvenira...

Iz prakse Turističke organizacije opštine Petrovac na Mlavi se pokazalo da povećanje broja turista utiče i na veću zainteresovanost lokalnog stanovništva za bavljenje turističkom delatnošću. Jedan od motiva koji svakako utiču i na veći entuzijazam kod domaćina jeste i komšijski primer koji je karakterističan za naš narod. U praksi se pokazalo da je u većini slučajeva dovoljno da jedno domaćinstvo u selu kreće uspešno da se bavi ruralnim turizmom da bi se zainteresovali i drugi meštani. Povećavanje broja seoskih domaćinstava u ruralnom turizmu svakako da će stvoriti i potrebu za većom saradnjom, udruživanjem i zajedničkim pojavljivanjem na turističkom tržištu (različita turistička udruženja, Udruženja žena koja se bave očuvanjem tradicije...).

Turizam je grana privrede koja ima višestruke multiplikativne efekte (takozvane efekte talasa) tako da će samim turističkim razvojem svoj interes videti i druge grane privrede koje su direktno ili indirektno povezane. Dolazak turista povećava i potražnju za kupovinom suvenira (što inicira oživljavanje i starih zanata i stvara dodatne prihode) i dugih proizvoda karakterističnih za ovo podneblje koje bi trebalo biti plasirano na adekvatan način koji bi privukao pažnju turista (med u zanimljivoj ambalaži, brašno sa vodenica u malim džakovima od jute, detalji iz narodne nošnje ovog dela Srbije...).

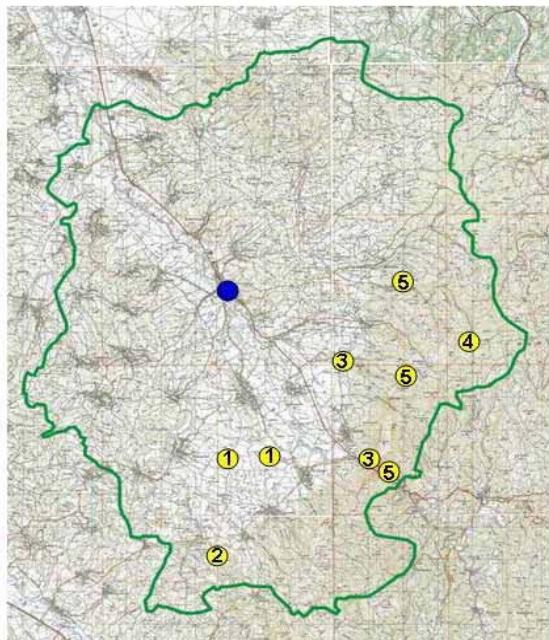
Jedan od ciljeva kojima teži opština Petrovac na Mlavi je i formiranje zajedničkog turističkog proizvoda Braničevskog okruga kao značajne celine istočne Srbije, gde poseban akcenat treba staviti na neiskorišćene turističke potencijale reke Dunav, ali i reke Mlave, jer i očuvan prirodni ambijent i bogatstvo ribljim fondom u velikoj meri privlače pecaroše iz svih delova naše zemlje.

Na području opštine postoje lovišta kojima gazduju lovačka udruženja „Trest“ i „Krilaš“. Svakako da adekvatnim i održivim poslovanjem, ova vrsta razvoja (kako kao lovni turizam, tako i kao ponude ruralnog turističkog proizvoda) može doneti prosperitet ovom kraju. Poznato je da su ljubitelji ove vrste turizma klijenti sa visokoplatežnim mogućnostima, a zemljama u okruženju (Slovenija...) i ruralni turizam je posvećen u najvećoj meri ovoj grupi turista.

Pri formiranju turističkog proizvoda svakako veliku pažnju treba posvetiti različitim vidovima interesovanja vezanim za rekreaciju i avanturizam, jer su tereni Homolja su izuzetno zanimljivi planinarima i rekreativcima.

Razvoj turizma temeljenog na osnovama prirodnih lepota folklornog nasleđa u opštini Petrovac na Mlavi ima velike potencijale za dalji razvoj. U odnosu na prethodne godine značajno je povećan smeštajni kapacitet, kao i sam broj dolazaka i noćenja turista. Opština je afirmisana u turističkom smislu i adekvatno se predstavlja na sajmovima, manifestacijama i ostalim događajima vezanim za prezentaciju i promociju.

Slika 10: Ugostiteljsko-rekreacioni centar "Ždrelo"

● Centar opštine

1. "Mlavskie terme"
2. Jezero Korenica i lovište "Krilaš".
3. Gornjak i selo Bistrica.
4. Lovište "Trest"
5. "Homoljska sveta gora" manastirska transverzala

1.6 Analiza postojećih sektorskih strategija i programa

U ovom trenutku u opštini već postoje sektorske strategije i programi koji se realizuju i završavaju u narednim godinama.

Tabela ispod predstavlja pregled tih dokumenata i problematike na koju se odnose.

Postojeće sektorske strategije i programi	
1	Naziv: LOKALNI AKCIONI PLAN ZAPOŠLJAVANJA OPŠTINE PETROVAC NA MLAVI ZA 2014. GODINU Datum usvajanja: 21.03.2014. SO Petrovac na Mlavi Period: godinu dana Ključna pitanja na koje se odnosi plan: Osnovni cilj strategije zapošljavanja je povećanje zaposlenosti, odnosno uspostavljanje stabilnog i održivog trenda rasta zaposlenosti praćenom rastom učešća odraslog stanovništva na tržištu rada. Ključni elementi politike zapošljavanja usmerene ka povećanju zaposlenosti su: podrška stranim direktnim investicijama, podrška preduzetništvu i unapređenje finansijskih podsticaja da bi se rad više isplatio. Takva politika treba da dovede do stabilnog rasta zaposlenosti, povećanja produktivnosti, sprečavanja isključenosti sa tržišta rada, otvaranja novih radnih mesta, većeg ulaganja u ljudski kapital, podsticanja socijalne inkluzije na tržištu rada i povećanja produktivnosti. Kategorije teže zapošljivih lica kao što su osobe sa invaliditetom, Romi, izbegla i interna raseljena lica, dutorično nezaposlena lica i nekvalifikovana i niskokvalifikovana lica u 2014. godini će imati prioritet za zapošljavanje i uključivanje u mere Akcionog plana zapošljavanja.
2	Naziv: STUDIJA RAZVOJA TURIZMA OPŠTINE PETROVAC 2006-2026.god. Datum usvajanja: 2006 Period: 2006-2026. Ključna pitanja na koje se odnosi ovaj plan: Pregled mogućih elemenata turističke ponude na teritoriji opštine Petrovac (stanje i potencijali) Razvoj turizma opštine Petrovac na Mlavi.
3	Naziv: PLAN LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA OPŠTINE PETROVAC NA MLAVI Datum usvajanja: 21.12.2007. SO Petrovac na Mlavi Period: 2015. godine do 2020. godine. Ključna pitanja na koje se odnosi ova strategija: Pregled ekonomskih potencijala opštine, mogućnosti razvoja i predlog delatnosti u planskom periodu.
4	Naziv: STANJE I POTENCIJALI POLJOPRIVREDE U OPŠTINI PETROVAC NA MLAVI Datum: 29.1.2009 Period usvajanja: 2009-2014 Ključna pitanja na koje se odnosi ova strategija: Razvoj poljoprivrede u opštini Petrovac na Mlavi sa osvrtima na slabosti i prednosti.
5	Naziv: LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE OPŠTINE PETROVAC NA MLAVI Datum: 06.06.2014. Period usvajanja: Interno Ključna pitanja na koje se odnosi ova strategija jesu poštovanje ljudskih prava, ravnopravnost, odgovornost, dostupnost, solidarnost, saradnja, aktivno učešće mladih, interkulturalizam itd.

1.7 Analiza institucionalnog okvira podrške i javnih servisa

- **50 članova Skupštine opštine, 35 lokalnih zajednica, 96 zaposlenih u administraciji**

Opština Petrovac na Mlavi rukovode sledeća tela: Skupština opštine (50 odbornika), Opštinsko veće (13 članova), Predsednik opštine, zamenik predsednika Opštine i dva pomoćnika.

Opštinska administracija zapošljava 96 službenika, a pored toga još 227 radnika javnih ustanova i javnih preduzeća se finansiraju iz opštinskog budžeta. Opština se sastoji od 34 mesnih zajednica kojima rukovode demokratski izabran predstavnici Saveta mesnih zajednica.

Postojeće javne institucije u opštini od važnosti za strategiju

Ime organizacije: Opštinska uprava Opštine Petrovac na Mlavi	Glavne aktivnosti: Ostvaruje lokalnu samoupravu u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom Osnivač: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 96 Osnovne nadležnosti: U Opštini se vrše poslovi iz njenog izvornog delokruga, kao i povereni poslovi iz okvira prava i dužnosti Republike, utvrđeni Ustavom, Zakonom i Statutom. Principi finansiranja: budžet Godišnji prihod za 2014: 135.518.050,00 dinara Godišnji rashod u EUR u za 2008: 135.518.050,00 dinara
Ime organizacije: JP Direkcija za izgradnju Petrovac	Glavne aktivnosti: Aktivnost JP Direkcije je obavljanje poslova iz sledećih oblasti: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zalivanje pukotina i naprslina na asfaltnim opštinskim putnim prvcima, ulicama u gradu i ulicama u mesnim zajednicama; ▪ Održavanje putnih pojasa lokalnih puteva; ▪ Održavanje kišne kanalizacije u gradu i vodopropusta na opštinskim putnim prvcima; ▪ Izgradnja, održavanje, nasipanje makadamskih putnih pravaca na teritoriji opštine Petrovac; ▪ Održavanje javne rasvete; ▪ Izrada i realizacija projekata NIP-a i sl; ▪ Učešće u izradi urbanističkih planova; ▪ Izrada tenderske dokumentacije predmeta i predračuna; Osnivač: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javno preduzeće Broj zaposlenih: 13 Osnovne nadležnosti: razvoj lokalne zajednice Principi finansiranja: budžet, izdavanje saglasnosti Godišnji prihod za 2014: 180.025.700,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 180.025.700,00 dinara
Ime organizacije: JKP Izvor	Glavne aktivnosti: Sakupljanje, prečišćavanje i distribucija vode; Odstranjivanje otpadaka, iznošenje smeća, uređenje parkova, zelenih i rekreacionih površina, čišćenje objekata, ulica i drugih javnih površina; Proizvodnja i distribucija pare i tople vode za centralno grejanje; Pogrebne usluge Osnivač: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javno preduzeće Broj zaposlenih: 96 Osnovne nadležnosti: Komunalna higijena grada, distribucija zdrave pijaće vode Principi finansiranja: sopstveni prihodi Godišnji prihod za 2014: 194.396.026,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 175.312.748,00 dinara
Ime organizacije: Turistička organizacija Petrovac	Glavne aktivnosti: sajamske aktivnosti, promotivni materijal, promocija u medijima, banjski turizam, seoski turizam, verski turizam, izrada i plasman suvenira, planinarenje Osnivač: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 3 Osnovne nadležnosti: Podsticanje razvoja infrastrukture, promocija turističkih potencijala u opštini, poslovna politika turizma u regionu i šire, osposobljavanje svih potencijala. Principi finansiranja: budžet, projekti, honorari Godišnji prihod za 2014: 5.567.700,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 5.567.700,00 dinara
Ime organizacije:	Glavne aktivnosti: Održavanje javnih prostora za parkiranje, naplata naknada za korišćenje parking prostora

JKP Parking servis	Osnivači: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javno preduzeće Broj zaposlenih: 13 Osnovne nadležnosti: Održavanje javnih prostora za parkiranje, naplata naknada za korišćenje parking prostora, izgradnja novih prostora za parkiranje Principi finansiranja: budžet Godišnji prihod za 2014: 16.200.000,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 15.570.632,00 dinara
Ime organizacije: Predškolska ustanova Galeb	Glavne aktivnosti: Predškolsko vaspitanje i obrazovanje Osnivači: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 95 Osnovne nadležnosti: Rad po vaspitno-obrazovnom programu sa predškolskom decou Principi finansiranja: budžet, naplata usluga Godišnji prihod za 2014: 58.364.200,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 58.634.200,00 dinara
Ime organizacije: Centart za socijalni rad opštine Petrovac i Žagubica	Glavne aktivnosti: Socijalna zaštita Osnivači: Opština Petrovac na Mlavi Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 16 Osnovne nadležnosti: Porodično-pravna i socijalna zaštita dece i omladine, odraslih i starih lica Principi finansiranja: budžet, budžet republike, donatori Godišnji prihod za 2014: 10.000.000,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 10.000.000,00 dinara
Ime organizacije: Direkcija za omladinu I sport	Glavne aktivnosti: Delatnost sportskih terena i stadiona Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 3 Osnovne nadležnosti: Omladinska inicijativa, školska olimpijada, maturantska žurka, zaštita životne sredine Principi finansiranja: budžet Godišnji prihod za 2014: 6.716.000,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 6.716.000,00 dinara
Ime organizacije: Biblioteka "Đura Jakšić" Petrovac na Mlavi	Glavne aktivnosti: Projekat "Virtualna biblioteka", kulturno-obrazovna aktivnost, izdavačka delatnost Osnivači: Skupština opštine Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 8 Principi finansiranja: Budžet i sopstveni prihodi Godišnji prihod za 2014: 9.312.000,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 9.312.000,00 dinara
Ime organizacije: Kulturno prosvetni centar Petrovac na Mlavi	Glavne aktivnosti: organizovanje smotre i manifestacija, izdavačka delatnost i promocije, pozorišna delatnost Osnivači: Skupština opštine Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 14 Principi finansiranja: Budžet i sopstveni prihodi Godišnji prihod za 2014: 17.537.000,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 17.537.000,00 dinara
Ime organizacije: Sportski centar "Petrovac"	Glavne aktivnosti: opremanje, planiranje takmičenja, manifestacije Osnivači: Skupština opštine Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 12 Principi finansiranja: Budžet i sopstveni prihodi Godišnji prihod za 2014: 18.798.600,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 18.798.600,00 dinara
Ime organizacije: Zavičajni muzej Petrovac na Mlavi	Glavne aktivnosti: istraživački rad, izložbena delatnost i pedagoško-propagandni rad Osnivač: Skupština opštine, Pravni oblik: Javna ustanova, Broj zaposlenih: 5 Godišnji prihod za 2014: 6.440.600,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 6.440.600,00 dinara
Ime organizacije:	Glavne aktivnosti: akcije i manifestacije, organizovanje stručnih seminara savetovanja i tribina. Edukacija imenovanih i zaposlenih lica agrarnog fonda

Agrarni fond za razvoj poljoprivrede opštine Petrovac na Mlavi	Osnivač: Skupština opštine Pravni oblik: Javna ustanova Broj zaposlenih: 4 Godišnji prihod za 2014: 7.637.400,00 dinara Godišnji rashod za 2014: 7.637.400,00 dinara
---	--

1.8 Budžetski izvori

Tabela 17: Struktura prihoda u 000 dinara za period 2010 – 2013. godina

	2010	2011	2012	2013
Ukupni prihodi	436.070	522.128	645.319	761.765
Prihod od poreza	167.133	194.700	272.600	256.600
Neporeski prihodi	71.779	74.105	64.800	65.010
Donacije	/	/	/	/
Transferi	192.658	248.823	261.419	440.155
Primanja od prodaje	/	/	/	/

Izvor: Odsek za budžet opštine Petrovac na Mlavi

Tabela 18: Struktura rashoda u 000 dinara za period 2010 - 2013. godina

	2010	2011	2012	2013
Ukupni rashodi	436.070	511.128	640.319	761.765
Tekući rashodi	392.020	471.528	584.849	593.734
Tekući transferi	72.055	89.515	67.280	88.926
Izdaci za nabavku nef. imovine	35.050	39.200	40.950	130.260

Izvor: Odsek za budžet opštine Petrovac na Mlavi

2 SWOT Analize zajedno sa glavnim trendovima i pitanjima za budućnost

2.1 SWOT analiza opštine

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Razvijena mreža lokalnih puteva - Postojanje kamenoloma i asfaltne baze na teritoriji opštine - Poljoprivredni objekti: (štale i staje) - Dobra rasna struktura stoke - Tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji - Uspešna udruženja voćara i vinogradara, pčelara - Prisustvo svih neophodnih socijalno obrazovnih ustanova - Partnerstvo obrazovnih institucija sa NVO sektorom - Obezbeđivanje dela sredstava za realizaciju projekata (učešće iz opštinskog budžeta) - Postojanje olimpijske tradicije u lokalnoj sredini i veliki broj sportskih takmicenja - Aktivan NVO sektor - Iskustvo u realizaciji projekata - Koncesije državnih institucija - Stručni kadrovi - Blizina ekonomskih i kulturnih centara (Beograd, Požarevac) - Potencijal u lovnom turizmu - Otpočeto obavljanje delatnosti u seoskom turizmu - Termalni izvor - Zdrava sredina - Prirodni resursi (poljoprivredno zemljište, voda, vetar) - Kulturno istorijske vrednosti - Povoljan potencijal za razvoj preduzetničkih delatnosti iz domena poljoprivrede, turizma i privrednih grana koje mogu biti u spremi sa poljoprivredom - Potvrđena nalazišta mrkog i kamenog uglja - Tradicija gostoprimaljivosti - Kapital oko 12.000 ljudi koji su "privremeno" u inostranstvu 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak projektnе dokumentacije za rekonstrukciju i izgradnju infrastrukture (toplifikacija, putevi, vodovod, kanalizacija, elektrifikacija) - Slaba razvijenost vodovodne infrastrukture u naseljima i gotovo potpuno nepostojanje kanalizacione mreže, kao i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda - Nerazvijena putna mreža viših kategorija (nepostojanje magistralnih puteva) - Nepostojanje obilaznice oko Petrovca - Nedostatak stručne obuke radi podizanja svesti, znanja i veština u svim oblastima - Usitnjenošć poseda i parcela - Manje rentabilna, nekonkurentnija poljoprivredna proizvodnja - Nema sistema ni kanala za navodnjavanje - Nedostatak obrazovnih profila u srednjoj školi (u skladu sa potrebama lokalne sredine) - Odliv radno aktivnog stanovništva u zemlje zapadne Evrope - Nepostojanje investicija u privredi - "Umrtvijeni" kapital (neiskorišćeni objekti u domenu poljoprivrede i stanovanja) - Industrijska proizvodnja skoro da i ne postoji više - Komplikovana administracija (generalno, za investicije, za otvoreno preduzetnoštvo) - Nizak stepen zaposlenosti - Neiskorišćavanje većeg priliva deviza od strane ljudi koji rade u inostranstvu - Loša privatizacija
MOGUĆNOSTI (Opportunities)	PRETNJE (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Prepoznavanje zajediničkih interesa sa stranim i domaćim fondovima (NIP) i opštinama u okruženju - Postojanje koridora za razvoj (putne) infrastrukture (koridor 7 i 10) - Motivisanost stranih i domaćih investitora za iskorišćavanje potencijala u oblasti obnovljivih izvora energije - Porast tražnje za organskom hranom i za zdravim načinom života - Popularnost koncepta doživotnog učenja - Volonterizam kao šansa - Veće prisustvo svetskih i evropskih humanitarnih i donatorskih organizacija - Povezivanje (udruživanje) sa institucijama sličnih interesovanja iz drugih opština - Primeri dobre prakse sa opštinama iz EU 	<ul style="list-style-type: none"> - Česte promene zakonske regulative i nedovoljna politička sigurnost - Elementarne nepogode - Rast cena repromaterijala za poljoprivredu: (veštačko đubrivo, seme, herbicidi) - Rast cena goriva - Bolji uslovi života u velikim gradovima i inostranstvu i odliv mladih zbog nemogućnosti zapošljavanja - Loša komunikacija sa prestonicom - Nezainteresovanost države za zabačenu opštinu - Ugrožavanje prirode od strane ljudskog faktora (industrijska zagađenja, divlje deponije)

2.2 SWOT: Ljudski resursi (obrazovanje, zdravlje, socijalna pitanja)

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Postojanje školskih razvojnih planova (svih škola u opštini) i izrada Strategije socijalne zaštite - Partnerstvo NVO sektora sa lokalnim institucijama - Prisustvo svih neophodnih socijalno obrazovnih ustanova - Partnerstvo obrazovnih institucija sa NVO sektorom - Znatan broj hraniteljskih porodica za zbrinjavanje dece - Institucije koje imamo - Stručni kadrovi koji rade - Blizina ekonomskih i kulturnih centara - Obezbeđivanje dela sredstava za realizaciju projekata (učešće iz opštinskog budžeta) - Postojanje olimpijske tradicije u lokalnoj sredini i veliki broj sportskih takmicenja - Lokacija za izgradnju ustanove za zbrinjavanje starih lica - Izgrađeni stanovi za povlašćeno stanovanje - Aktivan NVO sektor - Udruženje za razvoj opštine - Iskustvo u realizaciji projekata - Obrazovani mladi ljudi 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak obrazovnih profila u srednjoj školi (u skladu sa potrebama lokalne sredine) - Nedovoljna briga za mlade i stare (nedostatak institucija, sadržaja) - Nezaposleni, a stručni mladi ljudi - Nedostatak stručnih kadrova u školama (profesori engleskog jezika, matematike...) - Natalitet, odliv stanovništva, privredna nerazvijenost,... - Nedovoljna podrška NVO sektoru od strane lokalne samouprave. - Nemotivisanost omladine i nedostupnost procesima odlučivanja - Nepostojanje osnovnog strateškog dokumenta sa kojim bi se postojeći dokumenti uskladili
MOGUĆNOSTI (Opportunities)	PRETNJE (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Volonterizam kao šansa - Podrška Ministarsva za otvaranje novih obrazovnih profila u srednjoj školi - Veće prisustvo svetskih i evropskih humanitarnih organizacija - Prisustvo donatora u oblasti razvoja školstva i socijalne zaštite - Popularnost koncepta "Doživotnog učenja" - Povezivanje (udruživanje) sa institucijama sličnih interesovanja iz drugih opština - Razmena iskustava - Primeri dobre prakse - Mogućnost motivisanja dijaspore da ulaze u socijalne i obrazovne programe 	<ul style="list-style-type: none"> - Odliv mladih zbog nemogućnosti zapošljavanja - Česte promene zakonske regulative i nedovoljna politička sigurnost

2.3 SWOT: Okruženje, energija, infrastruktura i pristupačnost

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Razvijena mreža lokalnih puteva - Hidro potencijal i energija veta - Termalni izvor - Kompetentna javna preduzeća koja obavljaju delatnost u oblasti infrastrukture - Postojanje kamenoloma i asfaltne baze na teritoriji opštine - Usvojen GUP Petrovac do 2025 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak razvijene toplifikacione mreže u gradu - Slaba razvojenost vodovodne infrastrukture u naseljima i gotovo potpuno nepostojanje kanalizacione mreže, kao i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda - Nepostojanje strategije i sistema u upravljanju otpadom - Nepostojanje regionalne deponije - Nerazvijena putna mreža viših kategorija (nepostojanje magistralnih puteva) - Nepostojanje obilaznice oko Petrovca - Loš kvalitet pijaće vode u pojedinim periodima godine i slab kapacitet u letnjim mesecima - Nedostatak projektnе dokumentacije za rekonstrukciju i izgradnju infrastrukture (toplifikacija, putevi, vodovod, kanalizacija, elektrifikacija) - Neadekvatno održavanje i rekonstrukcija postojeće putne mreže u opštini (lokalne) - Nedostatak stručne obuke radi podizanja svesti, znanja i veština
MOGUĆNOSTI (Opportunities)	PRETNJE (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Usvajanje novih zakona (zaštitu životne sredine) - Prepoznavanje zajedničkih interesa sa stranim i domaćim fondovima (NIP) i opštinama u okruženju - Postojanje koridora za razvoj (putne) infrastrukture i povezivanje sa magistralnim koridorima predviđenim master planom Stig Kučajske planine Beljanica - Motivisanost stranih i domaćih investitora za iskorišćavanje potencijala u oblasti obnovljivih izvora energije - Iniciranje javno privatnih partnerstava 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovoljna politička situacija - Kontinuirano veliki odliv stanovništva

2.4 SWOT: Poljoprivreda

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
Objekti za stočarstvo Dobra rasna struktura Klimatski uslovi pogodni za stočarsku i biljnu proizvodnju Bogatstvo zemljišnih resursa, kvalitet zemljišta pogodan za razvoj svih kultura Uspešna udruženja Povoljni klimatski uslovi za poljoprivrednu proizvodnju Niska cena radne snage Tradicija u proizvodnji povrtarskih, voćarskih i vinogradarskih proizvoda Postojeći ribnjaci Ekološki očuvana sredina Više od polovine stanovnika opštine živi u selima	Usitnjenošć poseda i parcela Manje rentabilna, nekonkurentnija poljoprivredna proizvodnja Nezainteresovanost mladih za poljoprivrednu proizvodnju Nizak stepen specijalizovane i intenzivne proizvodnje Nemogućnost plasmana proizvoda Zastarela mehanizacija Nedostatak poljoprivredne infrastrukture (poljski putevi) Mali procenat navodnjavanih parcela Nedovoljno unapređen rasni sastav stoke Ne efikasan sistem kontrole kvaliteta hrane Nerazvijen sistem osiguranja Male površine pod staklenicima i plastenicima Nepostojanje kapaciteta za preradu voća Mali kapaciteti za proizvodnju vina, sira
MOGUĆNOSTI (Opportunities)	PRETNJE (Threats)
Proizvodnja organske hrane Podsticanje zadrugarstva, udruživanja i formiranja klastera Zajednički nastup na većim tržištima i prema većim kupcima Izgradnja preradnih kapaciteta Povećanje proizvodnje sira, rakije i uzgoj pastrmke Razvoj izgrađenih i formiranje novih ribnjaka Mogućnost kreiranja novih proizvoda i usluga Mogućnost rasta površina pod organskom proizvodnjom Mogućnost rasta broja stoke i revitalizacija govedarske i ovčarske proizvodnje, poboljšanje rasnog sastava Mogućnost formiranja i rasta proizvodnje proizvoda sa zaštićenim geografskim porekлом Razvoj malih preradnih kapaciteta u oblasti voća, povrća i grožđa, kao i mlekom i mesa Uvođenje sistema kvaliteta (HCCP; GLOBAL GAP...) Mogućnost za razvoj seoskog turizma Eksploracija termalnih voda (za plastenike, staklenike i u ribarstvu) Proizvodnja semenske robe Povećanje površina pod staklenicama i plastenicima Revitalizacija voćarstva	Elementarne nepogode Rast cena inputa: veštačko đubrivo, seme, herbicidi, gorivo Nesugurna otkupna cena i plasman Nedostatak finansijskog kapitala Pad kupovne moći Nedovoljna prepoznatljivost (brendiranost) proizvoda Prisustvo sive ekonomije Nizak stepen osiguranih useva od elementarnih nepogoda Neujednačenost sortimenta i kvaliteta naročito u proizvodnji voća i povrća Nedovoljnost sredstava iz budžeta opštine za ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede

2.5 SWOT: Privreda i turizam

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
----------------------	--------------------------

<p>Dobar geografsko - turistički položaj – područje je prepoznatljivo u geografskom smislu. Nalazi se u blizini auto – puta E 70 koji Braničevski okrug povezuje sa svim delovima Srbije. Region jednim delom izlazi na obale Dunava, tako da je povezan i sa međunarodnim plovnim putem. Region, a samim tim i opština Petrovac na Mlavi, je dobro dostupan i u međunarodnom smislu;</p> <p>Značajan potencijal vezan za prirodne resurse – ruralna područja opštine Petrovac na Mlavi krsi očuvana prirodna sredina. Neka od sela se nalaze na samim obalama reka, ili u neposrednoj blizini značajnih prirodnih potencijala (vrhovi za planinarenja, reke Mlava, Bistrica...);</p> <p>Značajan kulturni potencijal – mnoga od sela se nalaze u blizini manastira iz 13. i 14. veka. Osim manastira kraj se odlikuje postojanjem vodenica i valjarica na rekama od kojih je jedan broj još uvek u funkciji (selo Bistrica...);</p> <p>Folklorne naslede koje se ogleda u spoju vlaške i srpske kulture. Na prostoru opštine Petrovac na Mlavi moguće je upoznati i srpsku i vlašku kulturu, što povećava atraktivnost ovog područja;</p> <p>Bogata gastronomска ponuda koja je posebno zanimljiva zbog vlaške kuhinje i jela od kojih se neka spravljaju samo na ovom području (žmare...);</p> <p>Negovanje lokalne tradicije i običaja, od kojih su mnogi zadržali paganske elemente i postojanje niza manifestacija zasnovanih na njima;</p> <p>Tradicionalno gostoprimgstvo ljudi sa ovog područja;</p> <p>Međusobna saradnja Turističkih organizacija Braničevskog okruga koja se između ostalog ogleda i u zajedničkom prezentovanju potencijalnog turističkog proizvoda Braničevskog okruga na Međunarodnom sajmu turizma u Beogradu koji se između ostalog temelji i na bogatom folklorem nasleđu;</p>	<p>Loša saobraćajna infrastruktura;</p> <p>Nezadovoljavajuća turistička signalizacija;</p> <p>Loša kanalizaciona i vodovodna mreža u selima;</p> <p>Nedovoljni adekvatni smeštajni kapaciteti;</p> <p>Nizak nivo obrazovanja i informisanosti ruralnog stanovništva;</p> <p>Nedostatak prodajnih objekata tradicionalnih suvenira;</p> <p>Nedostatak finansijskih sredstava za projekte razvoja turizma koji se baziraju na folklorem nasleđu;</p> <p>Nedovoljna prisutnost u medijima</p>
MOGUĆNOSTI (Opportunities)	PRETNJE (Threats)
<p>Negovanje folklorne tradicije i specifičnog kulturnog identiteta karakterističnog za područje Braničevskog okruga;</p> <p>Unapređenje lokalne infrastrukture i turističke signalizacije;</p> <p>Programi za unapređenje edukacije stanovništva u ruralnim sredinama vezano za očuvanje narodne tradicije i razvoja turizma;</p> <p>Međuopštinska i međuokružna saradnja kroz rad na zajedničkim projektima i zajedničkim nastupima;</p> <p>Uključivanje u takozvane "puteve kulture";</p> <p>Animiranje i uključivanje lokalnog stanovništva u ruralnim sredinama za bavljenje turizmom;</p> <p>Formiranje turističkog proizvoda koji bi se temeljio na folklorem nasleđu, ili koji bi u sebi sadržao elemente folklora sa prostora Braničevskog okruga, odnosno opštine Petrovac na Mlavi;</p> <p>Etno manifestacije;</p>	<p>Politička situacija u zemlji i regionu;</p> <p>Društveno – ekonomska kriza;</p> <p>Nedovoljna briga o očuvanju folklorenog nasleđa;</p> <p>Imidž destinacije - nedovoljna prepoznatljivost regiona na nacionalnom turističkom tržištu;</p> <p>Komplikovana (administrativna) procedura za dobijanje dozvola za izgradnju kod potencijalnih investicija u ruralnom turizmu;</p> <p>Nedovoljno poštovanje načela održivog razvoja u ruralnim sredinama;</p>

2.6 Zaključci: konkurentne prednosti, glavni trendovi, moguće intervencije

Zasnovano na socio ekonomskoj analizi, analizi životne sredine i SWOT-a, razmotreni su sledeći glavni pravci i mogućnosti delovanja u opštini Petrovac na Mlavi:

Konkurentne prednosti

- Opština Petrovac na Mlavi poseduje povoljan geografski položaj nalazeći se u blizini koridora 7 i 10. Razvijenom mrežom puteva povezana je sa svim susednim opštinama. Postoji dobra pokrivenost teritorije opštine osnovnom komunalnom infrastrukturom o kojoj brinu kompetentna Javna preduzeća. Usvojeni Generalni urbanistički plan je preduslov za dalji razvoj Petrovca na Mlavi.
- Poljoprivredno zemljište prestavlja najvažniji prirodni resurs opštine Petrovac na Mlavi. Tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, prisustvo neophodnih objekata za stočarsku proizvodnju dobar i rasni sastav stoke uz postojanje uspešnih udruženja poljoprivrednika predstavljaju važan preduslov za razvoj poljoprivrede.
- Potencijal u domenu ljudskih resursa se manifestuje kroz prisustvo mladih i obrazovanih ljudi, postojanje institucija socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovnih institucija i delovanje NVO sektora.

Glavni trendovi

- Odliv stanovništva i progresivno starenje stanovništva je karakteristika koja je prisutna i u opštini Petrovac na Mlavi. Relativno je mali broj ljudi koji se odlučuju da se trajno vrate iz inostranstva gde se trenutno nalazi oko 12.000 stanovnika opštine, a zabrinjava nesmanjen odlazak mladih u inostranstvo.
- Poljoprivrednu karakteriše usitnjeno zemljišta, zastarelost poljoprivredne mehanizacije, velika zavisnost poljoprivrede od klimatskih uslova i nedovoljna primena savremene poljoprivredne prakse.

Mogući pravci delovanja

- Rešenje problema depopulacije i starenja opštine može se ostvariti kroz poboljšanje infrastrukture, širenje dostupnosti usluga, kao i razvoj malih zanata naročito u ruralnim područjima, kako bi se smanjio proces migracija i uposlili mlađi.
- Razvoj poljoprivrede može se ostvariti kroz investiranje u poljoprivrednu infrastrukturu (npr. izgradnja sistema za navodnjavanje), udruživanje individualnih poljoprivrednih proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu, kao i podizanje nivoa obrazovanja u primeni novih tehnologija iz oblasti poljoprivredne proizvodnje.
- Dalji razvoj privrede moguće je bazirati na korišćenju prirodnih potencijala kao što su eksploracija kamena i korišćenje termalnih izvora uz maksimalnu brigu o životnoj sredini. Gostopriljivost stanovništva, zdrava hrana i voda, kulturno-istorijska baština i arheološka nalazišta mogu se valorizovati kroz podsticaj ruralnom turizmu koji je u začetku.
- Razvoj infrastrukture kao preduslova za sve ostale aktivnosti treba usmeriti u pravcu izgradnje i proširenja kanalizacione mreže, izgradnje sistema za prečišćavanje otpadnih voda, izgradnje sanitарне deponije, kao i rekonstrukcija postojećeg sistema vodosnabdevanja. Takođe je potrebno raditi na edukaciji i podizanju svesti građanstva o potrebi zaštite životne sredine i korišćenju prirodnih resursa uz poštovanje principa održivog razvoja.

3 Strategija: Vizija, misija, ciljevi i prioriteti

Analiza stanja opštine, kao i znanje i iskustvo zainteresovanih strana predstavljeno kroz SWOT analizu, bili su glavni nosioci izrade strategije u opštini Petrovac na Mlavi.

3.6 Vizija

NAŠ PETROVAC, UREĐENA OPŠTINA SA RAZVIJENIM PREDUZETNIŠTVOM U SVIM OBLASTIMA, U KOJOJ SU MLADI MOTIVISANI DA ŽIVE I RADE

Vizija opštine Petrovac na Mlavi je nastala kao rezultat konsultacija svih radnih grupa koje su bile uključene u kreiranje strategije održivog razvoja. Sve radne grupe su dale predloge za viziju iz svog delokruga aktivnosti da bi na osnovu toga nastala finalna verzija vizije. Ova vizija odslikava nastojanje da se opština Petrovac na Mlavi razvija u pravcu sredine sa razvijenim preduzetništvom sa posebnim akcentom na stvaranje uslova za kvalitetan život za mlade koji bi ne samo ostajali u ovoj sredini već se i vraćali u nju iz inostranstva.

3.7 Misija i vrednosti

Misija opštine Petrovac na Mlavi je da u partnerskom odnosu sa građanima podstakne njihovu inicijativu i udruživanje i omogući maksimalno korišćenje svih potencijala kako bi se ojačao kapacitet zajednice za efikasnije zadovoljenje potreba i povećanje životnog standarda.

U ostvarenju misije, poštovaćemo sledeće vrednosti:

- Timski rad	- Iskrenost
- Odgovornost	- Kvalitet usluga
- Interes građana	- Profesionalizam
- Stalno usavršavanje	- Dostupnost usluga građanima
- Međusobna saradnja	- Funkcionisanje pravne države
- Međusobno poštovanje	- Informisanost

3.8 Strateški ciljevi, prioriteti i mere

Ciljevima i prioritetima želimo jasnije da prikažemo pravce razvoja u naredne 4 godine. U cilju realizacije vizije, naša zajednica je postavila 3 strateških cilja i 6 prioritetnih područja (osnove razvoja).

Slika 11: Naša strategija

4 Prioritetne oblasti i mere delovanja

4.6 Prioritetna oblast 1: Uređenje infrastrukture

4.6.1 Mera 1.1.: Poboljšanje putne infrastrukture

Opis:	Mera podrazumeva izgradnju i rekonstrukciju puteva regionalnog i lokalnog karaktera	
Indikatori ostvarenja:	2015	2020
-ulice u gradu	Asfaltirano	70%
-lokalni putevi	Asfaltirano	84km
-regionalni putevi	U lošem stanju	80%
		100%
		130 km
		50%

4.6.2 Mera 1.2.: Rešavanje vodosnabdevanja i kanalizacione mreže na teritoriji čitave opštine

Opis:	Mera podrazumeva povećanje broja korisnika kvalitetne vode za piće i proširenje kapaciteta kanalizacione mreže	
Indikatori ostvarenja:	2009	2015
- domaćinstava priključeno na vodovod	47%	60%
-priključeno na kanalizaciju u gradu	80%	95%
-priključeno na kanalizaciju u selima	0	15%

4.6.3 Mera 1.3.: Rešavanje problema odlaganja otpada

Opis:	Mera se bavi sistematskim prikupljanjem i uklanjanjem čvrstog otpada	
Indikatori ostvarenja:	2009	2015
Uređenje deponija	1 Rekultivisana gradska deponija. 53 divljih deponija	Izgrađena Regionalna deponija Divljih deponija 10
Prikupljanje otpada u seoskim naseljima	Otpad se prikuplja u 110 seoskih domaćinstava	Otpad se prikuplja u 1000 seoskih domaćinstava

4.6.4 Mera 1.4.: Energetska infrastruktura

Opis:	Mera podrazumeva poboljšanje snabdevanja električnom energijom	
Indikatori ostvarenja:	2009	2015
-Trafo 10/04 kV	Ukupno 240	Ukupno 248
-niskonaponska mreža	Ukupno 600 km	60 km modernizovano

4.7 Prioritetna oblast 2: Kvalitetnije usluge

4.7.1 Mera 2.1.: Informisanje građanja

Opis:	Povećanje kvantiteta i kvaliteta usluga opštinskog uslužnog centra	
Indikatori ostvarenja:	2015	2020
-broj predmeta obrađenih godišnje u Opštinskom uslužnom centru -elektronska uprava	20000 -	50000 1

4.7.2 Mera 2.2.: Poboljšanje kvaliteta javnih usluga

Opis:	Povećanje kapaciteta i poboljšanje kvaliteta rada Javnog-komunalnog preduzeća	
Indikatori ostvarenja:	2015	2020
-% građana koji koristi usluge JKP -Broj m ³ priključenih na daljinsko grejanje -gradska rasveta	55% 134.381 m ³ 60% naselja	50% 161.257m ³ 100% naselja

4.7.3 Mera 2.3.: Unapređenje telekomunikacione infrastrukture

Opis:	Povećanje broja telefonskih priključaka i poboljšanje Internet veza	
Indikatori ostvarenja:	2009	2015
broj telefonskih priključaka	15000	20000
broj ADSL korisnika	384	1000

5 Inter – sektorske teme

5.6 Pol i jednakost

Po podacima iz nacionalnih strategija, na nivou osnovnog i srednjeg obrazovanja rodna nejednakost gotovo je eliminisana i održava se samo u marginalizovanim grupama. U visokom obrazovanju ženska populacija beleži čak nešto veće učešće od muške. Prema podacima iz nacionalnih strategija zaključuje se da je nepismenost najizraženija u starijoj ženskoj populaciji.

Žene beleže i niže učešće u ukupnom zapošljavanju i zarađuju na mesečnom nivou u proseku 17% manje od muškaraca i značajno su manje zastupljene među samozaposlenim i preduzetnicima.

Žene iz marginalizovanih društvenih grupa (romske, izbegličke populacije, interno raseljena lica i žene sa invaliditetom) imaju izrazito nepovoljan društveni položaj. Većina ekonomski aktivnih Romkinja ostvaruje prihode na crnom tržištu. Položaj Romkinja odlikuje visoka stopa nepismenosti, prekid školovanja, siromaštvo i loši uslovi života, rano stupanje u brak itd.

Najugroženije grupe žena su: samohrane majke (posebno male dece i dece sa posebnim potrebama), domaćice, stare žene, bolesne i žene sa invaliditetom, žene na selu, žene u izbegličkom statusu, Romkinje, neobrazovane žene, žene žrtve nasilja, nezaposlene žene.

Participacija žena sa teritorije opštine Petrovac na Mlavi u radnoj snazi je na nivou od 45% što je visoko učešće ako se poredi sa podacima za Braničevski okrug (38%) i Srbiju (43%), ali je ipak daleko od učešća žena u radnoj snazi tokom 70-ih godina kada je dostizala 70%.

Strategija održivog razvoja opštine Petrovac na Mlavi kroz prioritetne oblasti i mere predviđa kvalitetniju socijalnu zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kvalitetnije obrazovanje, poboljšanje sveukupne ekonomske situacije što bi trebalo da unapredi i položaj žena.

5.7 Životna sredina

Usvajanje Strategije razvoja omogućiće donošenje drugih starteških dokumenta, od kojih je najvažniji "Lokalni ekološki akcioni plan". Strategija treba da omogući uvođenje ekonomskih instrumenata za podsticaj racionalnog upravljanja resursima. Projekti za unapređenje kanalizacije i odlaganje otpada značajno će unaprediti ekološku sliku opštine. Poboljšanje energetske efikasnosti dodatno bi trebalo da umanji negativne efekte prekomernog korišćenja fosilnih goriva kao i smanjenje korišćenja drveta za grejanje. U tom smislu može se očekivati veće budžetsko izdvajanje za zaštitu životne sredine, uvođenje podsticajnih mera za privredne subjekte koji se ponašaju odgovorno prema okolini, podsticanje čistih tehnologija.

Strategija je dobra osnova za uvođenje sistema monitoringa i mera zaštite životne sredine. Za projekte za koje je to Zakonom predviđeno, a definisani su Akcionim planom, sprovešće se procena uticaja na životnu sredinu.

5.8 Smanjenje siromaštva

Smanjenje siromaštva može se postići unapređenjem u različitim oblastima kao što je zapošljavanje gde se mogu stvoriti nova radna mesta na lokalnom nivou kroz donošenje urbanističkih i prostornih planova, uređenje gradskog građevinskog zemljišta, otvaranje kancelarija za razvoj malih i srednjih preduzeća, stvaranje podsticaja (oslobađanje od lokalnih taksi, bolje funkcionisanje lokalnih službi, saradnja sa regionalnim centrima Nacionalne službe za zapošljavanje itd.). Kroz unapređenje socijalne zaštite putem donošenja strategije socijalne zaštite, razvoja kućne nege i pomoći, finansiranje narodnih kuhinja, uključivanje privatnog sektora, integriranje ugroženih grupa (mladih, starih) moguće je značajno smanjenje siromaštva. Unapređenje zdravstvene zaštite putem većeg angažovanja lokalne zajednice na promociji zdravlja, stimulisanja partnerstva između zdravstvenih i ostalih ustanova, povećanje prava pacijenata kao i kroz druge mere utiče na jednak pristup zdravstvenim uslugama, a time i na smanjenje siromaštva. Obrazovanje kao značajan faktor u borbi protiv siromaštva može da se unapredi kroz: unapređenje predškolskog obrazovanja, razvoj neformalnog obrazovanja za odrasle, razvijanje partnerskih odnosa sa romskim zajednicama na lokalnom nivou, stipendiranja najuspešnijih đaka.

5.9 Prostorno i urbano planiranje

Prostornim planom utvrđiće se principi organizacije, uređenja i korišćenja prostora, mreža naselja, razmeštaj objekata privrede i društvene delatnosti, izgradnje industrijskih i drugih strateški bitnih grana privrede ovog područja

Strateški principi razvoja obuhvataju sledeće komponente: Obezbeđivanje zadovoljavajućeg stambenog prostora pri tome vodeći računa o potrebama smeštaja siromašnih društvenih grupa; Adekvatno planiranje i korišćenje zemljišta za razvoj ljudskih naselja; Poboljšanje infrastrukturnih sistema od kojih zavisi stanje životne sredine, vodosнabdevanje i odvođenje otpadnih voda, rukovanje čvrstim otpadom; Unapređenje energetskih i transportnih sistema u naseljima; Uvođenje tehnologija koje bi pomogle da se izbegnu negativni uticaji na ljudsko zdravlje i biosferu;

6 Implementacija

Razvijanje strategije nije kraj procesa. To je poèetak njegovog najtežeg dela – implementacije. To je obaveza prema našim stanovnicima i građanima tako da predlažemo:

- Opština Petrovac na Mlavi æe implementaciju Lokalne strategije održivog razvoja poveriti **Savetu za lokalni održivi razvoj**. Radne grupe u okviru ovog organa æe pokrивati oblasti navedene u Strategiji. Savet za održivi lokalni razvoj æe jednom godišnje izveštavati Skupštinu opštine o procesu implementacije.

- Postojeći Partnerski savet i radne grupe ostaju kao tela odgovorna za nadgledanje implementacije strategije.
- Treba uspostaviti sistem monitoringa i evaluacije.
- Koordinator strategije æe imati ulogu izveštava na svakih šest meseci Partnerski savet, a godišnje Skupštinu opštine o napredovanju u realizaciji strategije
- Akcioni plan se pravi i dopunjuje svake godine.
- Strategija se smatra glavnom osnovom za budžet, prostorno planiranje kao i druge sektorske programe.

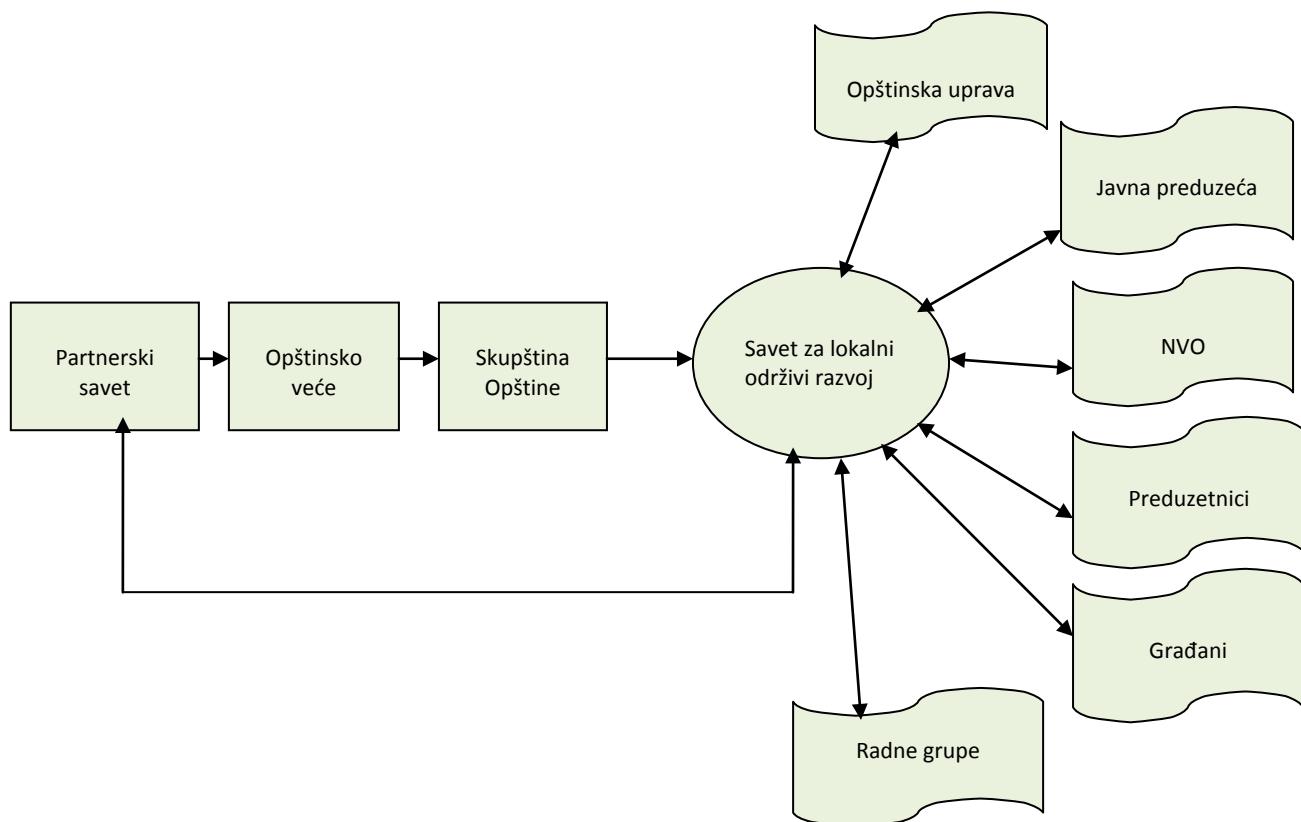
6.6 Institucionalni okvir

Zadaci pojedinih organa u implementaciji strategije:

- Partnerski savet
  - prati implementaciju strategije i izveštava opštinsko veće
  - odgovori na potrebe Saveta za lokalni održivi razvoj u smislu donošenja neophodnih odluka pri realizaciji pojedinih projekata
- Radne grupe Partnerskog saveta
  - koordinatori radnih grupa prate implementaciju projekata iz delokruga prioriteta svoje radne grupe
  - sastavljaju i podnose izveštaje radnoj grupi o napredovanju implementacije strategije
- Savet za lokalni održivi razvoj je najviše partnersko telo i neposredno je vezan za sadržaj i implementaciju lokalne strategije održivog razvoja. Savet za lokalni održivi razvoj udružuje javni sektor, civilni sektor, preduzeća i institucije lokalne samouprave.

Zadaci Saveta za lokalni održivi razvoj:

- Usklađuje strateške pravce i projekte
- Razmenjuje ideje
- Predlaže institucionalni okvir i mehanizme implementacije
- Formira radne grupe za implementaciju za oblasti koje pokriva strategija
- Nadzire implementaciju lokalne strategije održivog razvoja
- Izveštava Skupštinu grada o postignutim efektima bar jednom godišnje

6.7 Međuopštinska i međunarodna saradnja

Saradnja sa drugim opštinama odvijaće se kroz:

- Razmenu iskustava
- Razvoj zajedničkih projekata (primer regionalne deponije za odlaganje čvrstog otpada)
- Saradnju na edukovanju kadrova

- Saradnju u okviru Regionalne-razvojne agencije Braničevo-Podunavlje

Pošto se u predstojećem period očekuje povećan priliv sredstava iz EU za međunarodnu saradnju opština Petrovac na Mlavi će preduzeti korake da spremna dočeka tu novu šansu. Opštinsko rukovodstvo će takođe nastojati da iskoristi potencijal izražen kroz velik broj ljudi na radu u inostranstvu kako bi stvorila nove vidove međunarodne saradnje

6.8 Monitoring i evaluacija

Partnerski savet koji je direktno odgovoran Opštinskoj Skupštini i Predsedniku Opštine je telo odgovorno za nadgledanje postignutih rezultata. Nadgledanje æe iæ na dva nivoa:

Revizija Strategije: monitoring indikatora na nivou mera. Godišnji izveštaj koji sadrži analizu i zakljuèke dostavljaju se gradonaèelniku, Partnerskom savetu i Skupštini opštine do kraja juna za prethodnu godinu. Izveštaj mora ukljuèiti definiciju indikatora, njihove istorijske vrednosti u prethodnim godinama, njihove trenutne i ciljane vrednosti. Izveštaj bi trebao predstavljati ulazne podatke za reviziju višegodišnjeg akcionog plana kao i za planiranje budžeta.

Nadgledanje projekta (Aкциони план): tièe se nadgledanja napredka u sprovoðenju projekata koji su predloženi u višegodišnjem akcionom planu. Uglavnom se fokusira na blagovremenim razvojem projekta i proveru zrelosti projekta kao i na obozbeðivanje finansijskih sredstava za glavne projekte.

Svake godine, nakon dopune višegodišnjeg akcionog plana i usvajanja opštinskog budžeta, sve jedinice i odeljenja koje rukovode određenjim projektima, moraju da dostave koordinatorima nacrt projekta (project fich) ukljuèujuæi plan za monitoring i evaluaciju za svaki pojedinaèeno. Koordinator saziva redovni sastanak projektnih menadžera na meseènom nivou.

Prelazna evaluacija æe se uraditi 2011. godine, a ex-post nakon završetka perioda za koji je raðena strategija.

6.9 Javnost i informisanje

Javnost æe biti blagovremeno informisana o implemtaciji Strategije održivog razvoja opštine Petrovac na Mlavi uz pomoæ lokalnih radio i TV stanica, novina, javnih tribina i naroèito kroz rad službe za informisanje koja postoji pri opštini. Za odnose sa javnošæu biæe zadužen opštinski koordinator Strategije održivog razvoja. Prilikom usvajanja godišnjih akcionih planova graðani æe moæi da uzmu uèešæe u diskusijama i iznesu svoje predloge projekata.

7 Literatura

- Republièki zavod za statistiku <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/>
- Lokalna strategija održivog razvoja opštine Petrovac na Mlavi 2009-2013 godine
- V. Vuèenoviæ, A. Zeremski, J. Laziæ: *Uspešnost menadžera*, Ekonomski institut, 2009, na srpskom jezik
- Grupa autora: *Turizam: izazovi i moguènosti - Turistièka privreda i povezane teme, tematski zbornik radova*, na srpskom jeziku sa rezimeom na engleskom, Ekonomski institut, 2012
-